

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De eruditione christifidelium

Herolt, Johannes

Colonie, 27. X. 1496

De p[ri]mo vicio s[i]c[ut] sup[er]bia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30784

De superbia

Superbia detestanda est et fugienda a quolibet homine. et hoc propter tria. Primo quia deo multum displicet. Et ratio huius est. quia superbia primam contumeliam deo intulit in primo angelo que ei illata fuit. Unde Tobit. 4. Superbiam nunquam in tuo sensu aut in tuo sermone dominari permittas. ab ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Item quia superbia deum impugnat in omni loco. omni tempore et in omni persona. Fornicatio autem nunquam aut raro in sacro loco committitur: sed superbia potius committitur in sacro quam in alio. tunc ei magis superbe idute cedunt mulieres quam ad ecclesiam vadunt. Multa etiam sunt peccata a quibus in principibus festiuitatibus homines abstinent. sed superbia tunc maxime exercet. Multe etiam sunt persone que fornicari dedignarentur quam tamen peccatum superbi recipiunt. Superbia enim latitat sub cinere et cilicio: iuxta verbum beati gregorii. Cum enim fuisset christi omnia vitia superauit: adhuc habet pugnam contra superbiam. Item superbus peccat directe contra deum. Ergo quantum ad superbiam magis displicet deo quam contumelia quae infert ei cupiditas vel aliud vitium. Alia enim vitia deum fugiunt pervertendo se ad aliam creaturam ut cupiditas ad aurum et argentum. luxuria per se ad delectationes que sunt in tali actu. et sic de alijs vitijs. Sed superbia vult sibi usurpare que sunt dei scilicet honorem et gloriam quam sibi soli suat. Unde Blasius meum ait dominum alteri non dabo. Et superbus Ego mihi eam. et si non dederis usurpabo. Contra quod dicit apostolus. Hebrei. Nemo assumat sibi honorem. Idem Soli deo honor et gloria. psalmus. Non nobis domine non nobis: sed nomini tuo da gloriam. Sic autem humilitas deum specialiter honorare. Unde dicitur Ecclesi. 3. Magna potentia dei soli et ab humilibus honoratur. Sic superbia specialiter modo deum inhonorat. et se ei opponit. Unde Job. 15. dicitur. Lucratur aduersus eum erecto collo. Unde gregorius. Quia omnia vitia fugiant a deo sola superbia se deo opponit. Item cetera vitia auferunt deo pauperes et ignobiles. Sed superbia auferit ei non solum diuites et potentes. Et ideo superbi sumunt occasionem deum impugnandi. unde occasione debuerunt sumere ei seruiendi. Ideo enim superbi contemunt deum. quia deus de bonis suis plus contulit illis quam quibusdam alijs. Et quia deus fecit eos gloriosiores: ipsi volunt eum ignotum facere. sed patet ex eo quia superbi non solum equales volunt esse deo. sed etiam superiores. Unde Bernardus. loquens de illo iherosolimitano. Thessal. ij. vbi dicitur. et sit merito de antichristo. Qui extollit et aduersus superbum quod est deus: aut quod colitur. dicit sic Bernardus. Dico enim vobis quod non iste tamen: sed et omnes superbi extollit supra deum. vult enim deus fieri voluntate sua: et superbus sua: iam videtur equalitas. Sed vide mala proportionem deus enim in his que ratio approbat. sua vult fieri voluntate. Superbus homo sine ratione et rationem ergo deus superbum hominem vilipendit. detestatur. odit et abominatur. Ad primum pertinet illud gregori. Quanto coram deo hominibus fuerit gloriosior: tanto coram deo angelis hominibus viliosior. Item dicitur deus superbum detestatur huius amos. vi. vbi legitur. Iurauit dominus deus in aiaz superbam dicit dominus exercituum. detestor ego superbiam iacob. Et prover. viij. Arrogantiam superbia et viam pernam et os bilingue detestor. De odio vero quod habet dominus ad superbia et ad superbium. habetur Ecclesi. x. Odibilis coram deo et hominibus superbia. Quia deo et hominibus est iniuriosa. Deo. quia usurpat sibi quod eius est. scilicet dominari. Homini vero quia vult eum sibi subicere que natura ei equalis est. Item quia superbus omnibus inuidet. Unde augustinus. Superbia omnibus inuidet scilicet superioribus quia illis non equalis. inferioribus ne ei equalis paribus. quia ei equalis. Ergo merito odibilis est coram deo et hominibus superbia. Signum huius scilicet quod deus vilipendit superbos et detestatur. est hoc: quod deus superbos deponit et pauperes in locis eorum exaltat. Unde beatus vir gothofredus maria dicit. Deponit superbos et sedet. et exaltat. et cetera. Unde

Eccl. x. Sedes du cum superboz euer-
tit: z sedere fecit mites p eis. Hoc patet
p mo in lucifero de cuius eiectione sic di-
citur. **Quo** cecidisti lucifer q mane orie/
baris. vt habetur **Esa. i4.** **Et Luc. x.**
Uidebaz sathanā quasi fulgur de celo
cadentem. **Ad** aut deiectus est lucifer
ppter suam superbiam vt cum esset an-
gelus factus: factus sit diabolus. **Et**
cum esset nobilissima z pulcherrima cre-
atura. iam est vilioz deformioz cunctis
demonibz. **S**cōm exemplū est in homi-
ne qui voluit esse sciens vt deus. z insci-
factus est vt pecus. **U**nde **Bern.** **Pu-**
ro iumenta dicerent si loqui fas esset. **Ec-**
ce adam factus est quasi vnus ex nobis
Et ps. Homo cū in honore esset nō in-
tellexit cōparatus est iumentis insipienti-
bus. **T**ertiu in saule. qui cū hūilis esset
in regem sublimatus est. **U**nde. i. regū
is. Nonne cū paruius esses in oculis tu-
is: caput in tribubus israel factus **Su-**
perbo aut factus a regno eiectus est. **U**nd
subditur ibidem. **P**roiecit te deus ne sis rex israel. et sic
de alijs. **S**ecundo detestanda est su-
pbia. qz diabolus valde placet **Rō** est. qz
supbia est origo oim criminū. **U**nd **Ist.**
Sūmo bono. **P**riūcipaliū seprēviciozū
regina z mater est supbia. vñ maximuz
pccm vocat. **U**nd **ps.** Emūdabor a de-
licto maximo. i. supbia. dicit glo. **S**ciē-
dū q hoc viciū supbie habet se sicut rex
z regina vicioz. z q coronam debet ha-
bere: h maledictā **U**nd **Isa. 28.** **U**e co-
rone supbie. **Et** ad modū regis quādo
hoc viciū venit ad aliquem non venit so-
luz: sed adducte magnā societate vicioz
Und **Eccl. x.** **I**nitiū ois pccū supbia. q
tenuerit eā. adimplebit maledictū. i. vi-
cijs. vt dicit glo. interlinearis. **Q**z in oī
peccato inuenit superbia. **I**sid. **S**ūm-
mo bo. **O**is peccās supbo ē. qz faciēdo
verita pceptū habet diuina pcepta qz si
cur sine charitate alte virtutes nihil sunt
ita sine supbia alta vicia nihil sunt. **Ab-**

strahē supbiā z habebit grām. **Q**uia su-
perbis de resistit: humilibz aut dat gra-
tiā. **Q**z cōuexū nō ē receptiū liquoris
aliqui. h pcauz. **I**te supbia signū ē q
diabolus suus distinguit ab alijs **U**nd
legit in iob. **41.** de ipso. q ipse est rex sup-
oēs filios supbie. **Et** grego. **E**uidētissū
mū signū reproboz supbia ē: electoz hu-
militas. **C**um ergo quez quisqz habeat
dñz cognoscat sub quo rege militet. vñ
in magno timore z dolore debet esse q
se cognoscat eē supbū. qz est filius diabo-
li. **U**nd aug. in ep lā qdā. **Q**uē supboz
videris: filiū diaboli eē ne dubites. **I**te
supbia ē velut qdā imago diaboli. **U**nd
homo supbo expse similis est diabolo.
Juxta illud grego. **A**postate angelo si-
milis efficitur. duz hō hominibz similis
esse dedignat. **E**x q supbo non potest
esse similis deo neqz sanctis. z refutat eē
similis alijs hōibz: tūc oportet. q ha-
beat etiam aliquem sibi similez. z tal est
diabolus. **T**ertio detestanda est super-
bia. qz valde nocet homini. qz puat ho-
minē oibz virtutibz z gratijs. **E**x quo pa-
ter q argumētuz supbie est subtractio
gratie. **U**nde gregorius. **S**icut humi-
litas omnia vicia euacuat. omēsqz virtu-
tes colligit z roborat. sic superbia omē
virtutes eneruat z destruit. **S**i tibi co-
pia. laus. sapiētia. formaqz decor. **I**nq
nat oia sola supbia si comitef. **I**tem bo-
na opera hominis falsificat. **U**nd aug.
Supbia etiā bonis operibz insidiatur
vt pereāt. **C**hrisost. sup **J**oannem **S**u-
perbia in nob existente omnis vita no-
stra immunda fit. **E**tiam si sobrietatem
si virginitatem. si ieiunium z orationes
z elemosynam z quecūqz alia perfeceri-
mus. **I**te supbia hominē excecatur. decit-
pit. z insatur. **U**nde **P**rouer. xi. **U**bi
hūilitas ibi sapientia. z econtrario. vbi
superbia. ibi stulticia. **U**nd **Bern.** **O**m-
nis superbia stulticia. hoc patet **Q**z ois
supbo sibi ipi placet. vnde consequens
est q ipse stultus sit. **N**ec est parua stultia

De peccato

etiam ista quae sibi placet cum ipse deo angelus
et hominibus displiceat. Aug⁹. Qui sibi
ipsi placet: stulto placet. Item per stulticia
supbia in hoc quod ipse exaltationem appetit quae
fit ad eius maiorem percipitatem. **Uⁿ Ist.**
Qui enim extollit humiliatur: et qui exalta-
tur: deiecit. qui eleuat, prosternit. qui inflat
allidit. De excelso grauior casus est. et al-
to maior ruina. Uⁿ cessante vita presen-
ti superbus descendit in infernum. et humil-
is aduolabit in celum. Uⁿ Lu. i. 8. Dis-
quis se exaltat: humiliabit. Sic fit de supbo
sicut de vase quod frangi dicitur quod eleuat ut
perfecti frangat. Uⁿ puer. i. 6. Uⁿ ruinas
exaltabit cor. Etiam quicquid non expectat
dominus ut solus in futurum humiliet. sed eos etiam
quicquid in presenti humiliat. dum se semper extollere
nitunt. Unde ps. Deiecisti eos dum alle-
uarent. Et hoc per in antiocho rege ut
h^{ic}. ii. machabeorum. ix. qui se extollebat
ad deo fuit enim deiecit in presenti. ut in similibus
qui in suo corpore proprio scaturierunt: et in fe-
rore suo miserabiliter defuncti est. Si-
mile legitur in libro qui dicitur scala ce-
li. quod quidam diues multos excessit in su-
perbia et in ornatu sui corporis contra de-
um. qui etiam propter suam sublimitatem et
superbiam loqui pauperibus hominibus et sim-
plicibus dedignabatur. Qui in breui di-
uino iudicio ad tantam cecidit miseriam:
quod infirmatus se visitantibus responsum
daret se esse cattum. et etiam sub lectoribus
chris abscondebatur sicut cattus. Et quoniam
de quibus admonitiones sibi fecerunt de sa-
cramento. de confessione: de contritione. vel
etiam de quacumque alia re interrogaret eum
nihil respondit nisi solum uerbum. Ego
sum cattus. Et sic in tali statu defunctus
est sine iatico et sine omni penitentia. Uⁿ
in isto verificatum est illud dictum. ps. Non
cum in honore esset non intellexit: compa-
ratus est iumentis insipientibus et similis
factus est illis. Ergo sequi debemus bea-
tum hieronimum qui dicit in quadam epistola
Nihil ita a pueritia vitare conatur sum.
quae admodum tunc tunc a me et erectas ceru-

cem. dei se odium puocant. non enim ma-
gistri et dominus meus in carnis humilitate
uixisset dixisse. Discite a me. quia mitis
sum et humilis corde.

B
De speciebus supbiae. et primo
de interiori.

Superbia diuiditur in supbia in-
teriori et exteriori. Interior autem
quattuor habet species. Prima spe-
cies est quoniam aliquis credit se habere bona
sua a se seque sanitate corporis. honores di-
uitias. aurum. argentum. domum. et cetera spua-
lia seque gratiam et uirtutes et sapientiam. et sic de
alijs. Illa est ualde mala species. quod homo
uult esse quasi deus suus. quod dicit apostolus. quod
habes quod non accepisti. Et chrysostomus. ut h^{ic}
Joannis. i. 5. Sine mentibus potestis fa-
cere. Et cum ne habetis nec scitis nec po-
testis. quod sum apostolus. non sumus sufficien-
tes aliquid cogitare ex nobis. Ecce quod
mendax est illa species. Sed si dices. Ego
laboraui pro illa re. Tunc ergo quero a te:
a quo habes illam fortitudinem et sapien-
tiam mediantem qua laborasti: nonne ab ipso
deo. Sed dices. quis ita fatuus est: quod
crederet illa a se habere non a deo. Di-
co quod ista licet hoc non dicat. tamen ostendit se
pro opera. quasi non haberet illa a deo. Simi-
li modo loquendo dicitur de aliquo quod non cre-
dit esse christum filium dei. cum nec terretur eius
cominationibus. nec attrahit permissionibus.
nec preceptis obtemperat. nec com-
muniis acquiescit. **¶ Quattuor modis di-**
citur superbus facere quasi bona sua crede-
ret habere a se non a deo. Primo quoniam
ad hoc quod gloriatur de bonis suis: et
iacat se de illis. Uⁿ apostolus. i. Corinth.
4. Quid habes quod non accepisti. si autem
accepisti quod gloriaris quasi non accepis. non
gloriaris nec te iactare de bonis a deo tibi
collatis. quia habet potestatem prout dicitur
de illis bonis quoniamcumque uult. Et qui hec
uere acriter precogitaret. nequaquam de bonis
sibi collatis se iactaret. Secundo quia
de bonis suis gratias deo non agit. Uⁿ homo
ingratus dicit quasi non agnoscere bene

ficiū acceptum. quia fiveraciter cogno-
 sceret se a deo accepisse: tūcratio dicta est
 sibi q̄ datori suo gratias agēt. Et illud
 viciū est hominī multum nocūuz. quia
 obstruit ei fontem diuine misericordie.
Uñ Bernardus. Ingratitudo est v̄-
 tus vrens siccans sibi fontem pietatis
 rorem misericordie z fluēta gratie. **Uñ**
de Grego. Non est dignus dādis: q̄ nō
 agit gratias de datis. Tertio quia sibi
 ip̄i v̄uit z non deo. **Uñ** cū sup̄b̄ do
 se subijcere z ei seruire rēnuīt: ipse bona
 ab eo accepta nō recognoscat: nisi recog-
 nitione verborū que ridiculosa est et con-
 tumeliosa. **Ridiculū** em̄ est q̄ dñs deo
 solum inueniat in homine callifolia ver-
 borū. **Contumeliosum** et irrisoriū etiā ē
 dñō. q̄ eū aliquis dñz suū fateatur: qui
 tamē ei seruire dēsignat. **Augo.** d̄ vita
 christiana. Ille christi nō famulus: sed
 subsannator z irrisor est: q̄ eius se seruū
 dicit. z sibi seruire dissimulat. **Quodo** si
 quis veraciter recognosceret se habere
 corpus cū omnibus membris et vitam
 suam totā a deo: vtiq̄ ratio humana si-
 bi dīcāret q̄ ei cū toto corpore z cū omī
 vita sua seruire deberet. q̄ fm̄ p̄phetaz
 Ipse fecit nos: z non ipsi nos. **Ergo** q̄li
 bet christianus studere debet vt cū om-
 ni vita sua dñō placeat. z nō huic mūdo
Uñ apl's. Si adhuc hominib' placere
 christi seruus non essem. **Quarto** q̄ de
 bonis suis non tribuit deo cū ip̄e ea re-
 quirat in paup̄ib'. **Augo.** de verbis dñi.
 f̄mone. **42** Demeo vtiq̄ quero ait x̄ps
 da mihi reddam tibi. habuisti me lar-
 gitorē. fac me debitoz. pauca mihi
 das. pluravtiq̄ tibi reddā. f̄rena mihi
 das. celestia vtiq̄ tibi reddā. **Tempa-**
lia das: eterna restituā. **Supbia** autēz
 ista est valde nocua hominī cui bona a
 deo recepit. z non se recepisse a dō reco-
 gnoscit. **Alii** em̄ diuites se ad paupes
 haberent: si omīa veraciter cognoscerēt
 se habere a deo que possident. z insup̄ si
 ad remuneracionēz futurā anhelarent.

Uñ Petrus rauennē. O hō si hic p̄-
 māsurus es q̄ tua sunt hic reponas. si
 aut̄ illuc iturus es: cur ea hic relinquis.
Manus pauperū est x̄pi gazophila cū.
 q̄ quicquid accipit paup̄: x̄ps habet ac-
 ceptū. **Idem.** O hō quicquid p̄ paupe-
 rem trāsmittis in celū: deus vnū accipit
 ad centum. **Exemplū** de hoc q̄ elemos-
 syna centuplū redditur a deo. **Quodaz**
 tēpore episcopo quodā predicāte q̄ ero-
 gantes pauperib' centuplūz accipient.
 diuites q̄dam hoc audiens: omnia q̄ ha-
 bebat in manus ep̄i posuit. z episcopus
 ea pauperibus erogauit. **Illo** mortuo
 filij sui episcopum in causa illa traxerunt
 ad iudiciū bona paterna reperentes.
Qui cum reddere nō posset inspiratum
 est illi sancto episcopo vt irent simul ad
 patrem. quo extracto de tumulo inuene-
 rūt in manu eius cartā in qua erat scrip-
 tum q̄ non solum illa que in manu ep̄i
 scopi posuerat receperat. s̄ amplius cē-
 tuplum. quod vidētes filij episcopū dī-
 miserūt. **Secūda** species interioris sup-
 bie quādo aliquis credit se sua dona ha-
 bere a deo. sed pro meritis suis. **Et** hec
 mala z mendax supbia est. q̄ si habere
 mus ex meritis tūc nō ex gratia. z sic ta-
 lis supbia euacuat grām dei: ex qua dā-
 tur dona hominibus. **Item** talis libe-
 ralissimum largitorē reputat venditorē
 dum ea que dñs ei dat credit habere p̄
 meritis suis. in quo deo magnaz irreue-
 rentiam exhibet. **Item** magnā est fatuit-
 tas illorū qui credūt habere dona pro
 meritis. cū homo nō sufficiat satisfacere
 deo de eo quod ei als tenet ratōe crea-
 tōis. rōne passionis z redemptōis. **Uñ**
Luce. xvij. Cū feceritis oīa que p̄cepta
 sunt vobis: dicitē serui inutiles sumus.
 quod debuimus facere hoc fecim'. **In-**
quib' verbis innuīt nobis q̄ bene ope-
 rando qd̄ debemus soluimus z q̄ deo
 inutiles sumus: v̄l ad minus nos repu-
 tare debem'. **Deus** bonorū nostrorū nō
 indiget. **Uñ ps.** Bonorū meorum nō

De peccato

Indiges. Ergo cū oīa fecerimus fm oē posse nostrum: scilicet carnem z sanguinem nostrum z vires corporis z anie in fuitio suo consumendo. z in super eum ex totis viribus diligendo adhuc inutilis serui sumus. quia totum tenemur. z quod debuimus facere solū fecimus. ergo qd̄ habet nobis dare vlt̄ etiā re gratia ri. p̄ seruitio nostro cū ei an̄ oē posse tene mur. mō nūq̄ fecim⁹ posse nostz. immo nec medium. quid ergo meruim⁹ nisi in fernū cuz peccatis nostris. Nō meruim⁹ adhuc q̄ nos fecit z creauit. Quomodo tunc persoluemus ei q̄ nos redemit cuz amara sua passione. Ergo ql̄bet nostz dicere posset illud. ps̄. Quid retribuaz dño p̄ omnibz que retribuit mihi. In super q̄ in oculis nostris videntur merita: in oculis dei sepius sunt demerita. **Uñ** esa. lxiiij. Quasi p̄anus mēstruate omnes iusticie nostre. **Greg⁹.** Sepe iusticia nostra ad examē iusticie dei deducit: iniusticia ē. z in conspectu iudicis sozdet qd̄ fulget in estimatione operantis. Nullus ergo confidat de meritis suis. qz omne meritū nostrū cōsistit in passio ne christi et merito christi z in misericordia ipsius. **Unde Berni.** Hec est misericordia dñi. Idem Sola misericordia est que homines puenit z perducit. z subdit. Sibi multā de hac misericordia contraxerat dauid cum diceret. Misericordia eius preueniet me. et misericordia tua subsequetur me. qz misericordia tua magna est sup me. Et misericordia tua an̄ oculos meos ē. Et q̄ corripit me in misericordia z miserationibz de⁹ meus aīa mea. **Hec ille.** Tertia species ē qñ aliqs credit se habere bonū quod nō habz vel ascribit sibi virtutes quas nō habet. z tactat se de illis q̄ nō habet. z nō vult habere mala que habz. In tali superbo est magna peruersitas. Hoc patet ex eo qz fm doctores n̄ ē mētendū p̄ conseruanda vita alteri⁹. **Qz** nō sūt suscipienda mala vt veniāt in deo

na. h̄ om̄e mendaciū est peccatū. igit̄ zc̄ h̄ multo peius est mēiri cōtra honores dei z salutem ppriam. **Uñ ps̄.** Perdes oēs qui loquunt̄ mendaciuz. Illud em̄ viciū vel illa supbia sp̄ caliter p̄stat impediētum gratie. **Primo** qz ip̄e nō petit eam cū credit se eā iam habere. **Secūdo** qz talibus deus nō dat libēter grāz. qz scit q̄ non sunt grati. qz credūt se an̄ habere: z sic quasi dñs p̄deret grām suam si eis daret. **Berni.** Nūquid nō perditur qd̄ datur ingrato. **Quarta** species est qñ aliqs in estimatione sua p̄ponit se alijs z sp̄nit alios. z vult solus videri laudabilis. z dolet q̄ etiam alijs laudant. z sic p̄ponit se alijs. z hec magna iniquitas z pueritas est. **Primo** p̄pter incertitudinē quam habz talis de bonitate sua vlt̄ malicia aliena. **Eccl̄. ix.** Nescit homo vtrū amore dignus sit vel odio. **Et licet** hō p̄sentia l̄ certus essz de bonitate vel malicia aliena: finaliter tamē incertus est. licet em̄ p̄ximus tuus in p̄nti sit homicida vel iude⁹ vel sarracenus vel adulter. z sic de alijs. **Forisitan** in dei puidencia est de ordine cherubyn z seraphin. **Licet** z tu mō sis bonus. tñ in dei puidencia forte es iā inferni patibulo adiudicatus. **Et p̄pter** illā incertitudinem nō debemus nos p̄ferre alijs in estimatōe nostra. **Uñ Berni.** Noli te p̄parare maioribz: noli efferrī minoribz. Nulli em̄ te p̄ponas: h̄ nec p̄parare p̄sumas. **Deberet** em̄ se ql̄bet cōtempribilem reputare: etiā si aliqd̄ boni essz in eo. **Itē** p̄ hoc q̄ quāto magis se aliquis appreciat tanto minus corā deo valet. **Exemplum** de hoc habem⁹ de saul. de quo legim⁹. i. Regū. xv. Cū esses puulus in oculis tuis caput in tribubz fact⁹ es. **Et cōtrario** cū magnus esset in oculis suis et eccl̄ est de regno suo. **Sic** simili mō dñi homo in se est magnus: de⁹ in eo quodāmodo est puus. cū ztrario modo oporteat esse. **Oportet** em̄ hoīem minui vt deus in eo crescat. iuxta exemplum

percursoris dñi. vt habet Job. iij. Illum oportet crescere: me autē minui. Quia ille q̄ se despiciat p̄ter deum: illū deus ap̄p̄ciat. ps. Cor̄ p̄tritiū z humiliatū deus nō despiciet. Itē iniquus est q̄ primū suū vult iudicare in quo nō habz iudiciū. z hoc est cōtra phibitōez dñi Da thei. vij. Nolite iudicare z nō iudicabi/mini. Maxime cū nesciat qua intentiōe fecit. z vtrū ex surreptōe vel ex delibera/ tōe. vtrū ex ignorantia vel ex certa scia. vtrū a casu vel a p̄posito. vtrū ex vehē/ mētia temptatōis Si em̄ talis sapiens esset: z peccata sua maiora peccatis alto/ rū estimaret. cū melius agnoscat circum/ stāntias peccata sua aggrauātes q̄ circū stāntias q̄ aggrauant peccata aliena vel alioz. Vñ Bern. Qui p̄fecte seipm̄ ex aminādo intelligit: nullius peccatū par existimat qd̄ nō sicut suū intelligit. Ho/ mini q̄ se p̄fert alijs. z q̄ de se solo habet bonā opinionē. quādoq; ita accidit vt aman q̄ de se solo credebatur q̄ a rege eēt honorāndus. cū tamē econtrario ex iussu regis erat suspēdēdus. Vñ Hester. iij. Cogitāti in corde suo Amā q̄ nullum altum rex nisi seipm̄ velle honorare zc. Et subdit in fine capli. vij. Suspēsus est amā in patibulo qd̄ parauerat mar/ dacheo. Dardocheus vō quē aman suspēdere voluit rex honorare p̄cepit. vt ibidē legit. Sic ille q̄ aliū iudicat quan/ doq; est p̄demnāndus. z q̄ ab eo iudica/ tur ad regnū sublimāndus est. Et sic pa/ rent iste q̄tuor spēs supbie **D**ñio autē he q̄tuor spēs supbie sint peccā mor/ talia hoc fm̄ Hermānū de schilditz ta/ li mō patere poterit. Qui se eleuat z ex/ cellentiā appetit de non bonis q̄si de bo/ nis: estimās se bonū eē qd̄ nō est: liquet q̄ peccat cōtra rectā rōem z cōtra veri/ ratē. z p̄ cōsequens facit id qd̄ fm̄ gen/ suū est mortale. Et sicut eleuans se d̄ bo/ nis dei q̄si de suis venit cōtra charitatē dei nec deo vult subesse. quod est de suo genere mortale. Idē patz de eo q̄ bona

habita: nō de mera gratia dei s̄ suis me/ ritis accepta credit. Vñ ex genere suo istas spēs oēs istius motus sunt pecca/ ta mortalia. licet p̄ter p̄uentōem rōnis et carentiā p̄sensu volūtatis possunt eē venialia. In om̄i tamē hoīe istis moti/ bus ex plena deliberatōe inherēte. non credo q̄ alicui dubiū sit quā sint valde graua peccata mortalia z multo maio/ ra in his q̄ tā cam in habitū p̄uerterūt q̄ sic delectabilr in his affectōibus ver/ sari frequētius p̄sueuerūt: q̄ quasi tā ex/ p̄temptu z irreuerētia dei in seipsis solū gloriari didicerūt. Per qd̄ etiā patz fa/ cilitate questio. Quarta spēs est peccatū mortale ex suo genere: ex eo q̄ alijs in se et nō in dño de bonis tā nō habitis q̄ habitis vult gloriari singularit̄ inuidēs alijs de talibus bonis.

De supbia exteriori.

Supbia exterior in multis exer/ cetur. z hoc multiplicr **P**rimo in supbo habitu q̄ pōt esse culpa/ bilis ex q̄tuor causis. Prima causa est p̄ciositas. sicut quā hō excedit statum su/ um in p̄ciositate vestitū. vt quādo rusti/ cus vel ciuis vult habere tā p̄ciosas ves/ tes q̄ quondā suffecisset militi. z miles sicut comes. comes sicut rex. z sic d̄ alijs Et sicut de vxoribus intelligit: hoc erit peccatū. Vñ Greg. in omel. Hō quē dā erat diues. dicit. Sūt nōnulli q̄ cul/ pam subtiliū p̄ciosarū q̄ vestitū nō putāt esse peccatū. qd̄ si culpa nō esset: nequa/ q̄ sermo diuinus tam vigilāter exp̄me/ ret. q̄ diues q̄ torq̄batur apud inferos purpura z bysso indut^{us} fuisset. talia em̄ p̄ciosa vestimēta nō q̄runt nisi ad inanē glam. s. vt quis honorabilior ceteris vi/ deatur. Vñ Greg. **Q**z p̄ sola inani/ gla vestimentū p̄ciosū q̄rit ip̄a res testa/ tur q̄ nemo vult ibi p̄ciosis vestib^{us} indut^{us} vbi ab alijs nō possit videri. Et notan/ dū q̄ circa materiā vestitū multū defecit curiositas humana. Primo em̄ fuit ma/ teria vestis de pellib^{us}. Vñ Bern. iij. Fe

De peccato.

nota gms. 3.
 qm̄ by reges
 Reg fecit alia
 d' ego d' digni
 ni p̄m p̄m p̄m
 di p̄m p̄m p̄m
 p̄m p̄m p̄m
 alia gms. 3.

at deus ade z yrozi suctunicas pellice/ as. Dem̄ p̄cessum est ad lanā q̄ leuioz ē q̄ pellis. Tertio est processum ad coiti/ ces herbarū sicut ad linūz. Quarto ad stercoza vermū. s. ad sericum. Dem̄ ad aurū z argentū z ad lapides p̄ciosos: q̄ p̄ciositas vestīū multū displicet deo In signū huius legit q̄ q̄ primitus int̄ rho/ manos vtebat̄ veste purpurea a fulmi/ ne est p̄cussus. z sic subitanea morte ite/ rit̄ in terroze z in exemplū sequētibz. ne vnq̄ aliq̄s audeat se p̄tra deū superbe in p̄ciosis vestibus erigere. Et etiam ta/ lis p̄ciositas vestīū est reprehensibilis res/ pectu corpis humani quod est d̄ cinere et terra factū: z in terram z in cinerē re/ uertet̄. Vñ Greg⁹. in omel. Indignū est em̄ vili cineri fieri purpureū saccū Et Bern. de hoc in q̄dā tractatu de passi/ one dicit. Quid sup̄bis terraz cinis. qd̄ veste nitida gloriaris. subter te sternit̄ ti/ nea: z operimentū tuū erūt vermes. hec tua vestis erit. Itē illi q̄ se exteri⁹ ornāt p̄ciosis vestibz siles sunt sepulchris de/ albaris que exteri⁹ apparent hoibus p̄/ ciola: intus sunt plena ossibz mortuozū. Vñ Innocē. de vilitate p̄ditionis hu/ mane. Quid est hō p̄tose ornatus nisi sepulchriū foris dealbatū. intus aut̄ ple/ nū spurcicia. hoc euidenter apper̄ in mea/ tibz nostri corpis. Vñ Aug⁹. in q̄dam sermone. O hō si p̄sideras qd̄ p̄ os qd̄ p̄ aures: quid p̄ nares: ceterosq̄ meat⁹ egrediat̄: nunq̄ vilius sterq̄linium inue/ nisti. Cū sic nost̄ os at̄tete cōsideram⁹ quid p̄m corpus sum⁹: tūc merito de p̄/ ciositate vestīū erubescimus. ¶ Scda causa est mollicies vestimētozū. Contra hoc Iohes bap. qui in vtero fuit sancti/ ficatus. z nunq̄ aliq̄d peccatū mortale cōmisi. habuit durā vestē z multū aspe/ ram. Vñ Barth. iij. Ipse iohes habe/ bat vestem depilis camelozū. vbi dicit̄ glo. Seruus dei nō debz habere vestē ad decorē vel ad delectatōem. s̄ tm̄ ad regendā nuditatē. Vñ christus dicit̄ in

euāgelio. vt habet̄ Mat. xi. Qui molli/ libz induunt̄ in domibz reguz sunt. Vñ ex iā dicitis apparet̄ differentia inter suos christi z seruos hui⁹ seculi. qz serui hui⁹ seculi querūt in vestitu corpis delectatio/ nē z nicoze z mollicie Vñ Bern. Mol/ lia indumēta mollicie aie demonstrant Nō em̄ curaret̄ cultus corpis: nisi prius neglecta fuisset mens inculta virtutibz. Sed serui xp̄i tm̄ ad regendā nuditatē vestitū querūt. Vñ apls. i. ad Timo. vi. Habētes alimēta z quibz regamur his cōrenti sumus. immo seruis xp̄i cō/ perit̄ asperitas vestīū ad domanduz ip/ sam carnem Vñ ps. Ego aut̄ cū milibz molesti eēt̄ in duebā me alicio. s. demo/ nes p̄ infestatiōem carnis. Vñ Bern: sup̄ cantica. Chūst⁹ qui nō fallitur ele/ git quod carni molesti⁹ es. Ergo vtili⁹ illud z etiā magis eligendū. Et quisq̄s aliud docet vel suadet: ab eo tanq̄ a se/ ductore est cauendū. Tercia causa ē ex/ traneitas. qn̄ sez aliquis vult habere ves/ tes extraneas vestibz alioz dissimiles: Et talibz minat̄ dñs. vt habet̄ Soph. i. Visitabo sup̄ p̄ncipes z sup̄ filios re/ gis. z sup̄ oēs qui induci sunt veste pere/ grina Vestis pegrina sunt isti varij mo/ di z noue adinuētiōes vestīū que ab an/ tiquo nō fuerūt. Hoc patz illis qui an/ te viginti vel q̄draginta ānos vixerūt. vel sexaginta q̄ tales nouitates z vani/ tates z incisiones nō viderūt q̄les iā vi/ dent. Et ve illis qui tales nouitates in/ uenerūt vel adhuc nitunt̄ inuenire. qz s̄ cut ille laudabilis eēt̄ qui nouam virtu/ tem z nouū modū laudabilem viuendē inueniret. qz p̄ hoc a deo z om̄ibus san/ ctis eius honoraret̄ in celo. Et cū h̄ pri/ cept⁹ esset omnīū meritōzū illoz q̄ eū imi/ tarent: z gaudū suū accidētale in celo augmentaret̄ p̄ter hoc a quolibet ho/ mine qui eū imitaret̄. Sic p̄ oppositum vitupabilis est ille qui nouū viciū inue/ nit vel adhuc inueniet. qz ex hoc iā deī grauit̄ p̄tra se cōcit̄. z reus erit oim̄

peccatorum illorum qui eum imitant. Et si dā
nabit tunc pena sua accidentaliter augmē
tabitur ei a quolibet homine qui eum imi
tatus fuerit in hoc vitio usque ad nouissi
mum diem. **S**icut illi qui volunt habere
vestes diuersorum colorum rephēribiles sūt
Cuius rō p̄r esse. qz tales diuersi colōes ī
lana ouium non inueniuntur naturaliter.
Si talium colorum dñs sic voluisset esse
lanam ouium. ip̄e potuisset de pingē oues
sicut de pinxit aues: et forte a p̄ncipio nō
fuit facta h̄mōi pictura absqz curiosita
rez culpa. **L**egitur de ynavirgine quaz
remordebat conscia sua de hoc qz habe
bat vestes alterius coloris q̄ naturalis
Allegans s̄ se qz ouis q̄ nunq̄ peccauit
rat contenta fuisset naturali colore: ipsa
p̄o que multū peccauerat p̄ciosiore vte
ret colore. **E**t in veritate cum hō vestes
mendicet ab oue. **J**uxta illud verbum
Augusti. **Q**uis mandatū euangelicum
implens de duabz tunicis dat vnaz nō
habenti. sufficere deberet homini meū
dicanti color iste. qui sufficit oui ele
mōsynam largienti. **S**uperbus mendic⁹ est
cui non sufficit id quod sufficit illi a quo
mēdicat. **Q**uarta cā est supfluitas
Potest autē illa supfluitas esse triplex.
Prima est supfluitas in illis q̄ volūt
habere diuēsa paria vestitū. **E**t pot⁹ vo
lunt vestimenta a tineis comedi q̄ inde
xp̄m in pauperibz induit. **U**nde **J**aco.
vi. **A**gite nunc diuites plorantes. vlu
late in miserijs que eueniunt vobis. di
uitie vestre putrefacte sunt. et vestimenta
vra a tineis comesta sūt. **A**liq̄ h̄nt torve
stūmētōrū paria quorū sunt dies in septiā
na. et plā q̄nqz. et plēs paupes sunt q̄ su
stinent magna miseriam victu et vestitu.
Berū: **C**lamant nudi. clamant fameli
ci et conquerunt nobis. fame et frigore mi
serabiliter laborantibz. quid p̄ferunt tot
mutatoriā vel extensa in p̄ciis et plicata
in manicis. **Q**uō tales diuites implet
doctrinā ch̄i qui dicit in euāgelio. **Q**ui
habet duas tunicas de tynam non ha

henti. **C**um tales habeant. v. vl. vi. vl.
ocho tunicas. et nemini quicqz dāt. **S**u
gnum est qz tales nō habeant verā cha
ritatem dei et p̄xi. **U**nde. i. **J**oh. iii.
Qui habuerit sub az mūdi et videret fra
trem suum necessitatē habere: et clausit
viscera sua ab eo. quō charitas dei ma
net in eo. **S**cdo mō cōsiderat supfluit
tas in illis qui volunt h̄re longas vestes
vt maiores videant. qd̄ vitū tā multuz
abundat in quibusdā viris q̄ pileos lō
gos deserunt in capitibz. calopēda ī pe
dibz. et vestes longas per frāz trahunt.
sic volentes ad h̄cere ad staturā suā cubi
tum vnū. **C**ū xp̄s dicit in euā. vt habet
Matth. vi. **Q**uis vestez cogitās p̄r ad
h̄cere ad staturam suā cubitum vnū. **I**tē
eodē vitio laborāt dñe q̄ lōgas caudas
trahūt p̄ciosis vestibz terrā induētes p̄
se. et de nuditate in pauperibz ch̄i non
curātes. **C**auda pulices colligūt: et pul
uerē hoibus mouēt. ch̄stū vero quem
in tot pauperibz conspiciūt nuduz non
operiūt. **S**ultum est etiā rephēribi
le qz caude assumūtur cū natura hoibz
caudā negauit. **S**ed miseri hoies eam
sibi assumūt. et in h̄ p̄tra ordinatōez cre
atoris faciunt qui eos sine cauda crea
uit. **Q**m̄ si placuisset et vitē hoī fuisset
eundē hoiez cū magna cauda creāe pot
uisset. sicut vulpē. leonē. et cetera aia
lia. **T**imēdū est talibz ne diabol⁹ in cau
dis q̄scat. **U**n̄ legit de qdā scō qz ipse
quēdā diabolū ridētē vidit: et q̄siuit ab
eo q̄rerideret. **Q**ui dixit ei. **V**idi sociū
meū eq̄tantē sup veste cuiusdā ml̄ieris.
q̄ dū traheret caudā: soci⁹ me⁹ cecidit in
lutū: et inde risi. **T**ertio mō supfluitas ē
ī illis qui volūt habere capudā magna
et lata de q̄tuor vel sex vlnis. et manicas
longas in tunicis vsqz ad terrā de pen
dētes. et incisiones ml̄tas et lōgas raz in
capucijs q̄ in tunicis q̄b̄ oibz ē magna
et inutilis supfluitas. **Q**ualis supflui
tas nō est ad honorē dei. nec etiā p̄dest
ipsi homini nec corp̄i: qd̄ exinde aggra
D i

*Impressio in capite
caudae...*

De peccato

uaf. nec aie q̄ ex iude maculat z deturpa
tus. De quibz tñ oibz superflue expēsis
siue in seipis. siue in filijs siue in suis vxo
ribz districtā rōem reddituri sūt i die no
uissimo. S; dices q̄retūctales sic in
utilit̄ expendūt talia bona in tali inuti
li supfluitate. Rūdeo: vt honorabilio
res z nobiliores estimēt z ab alijs ho
norent. Vñ Innocēti⁹ d̄ uilitate z ditō
nis hūane. Supb; aut̄ vt magnific⁹ vi
deat. satagit vestiri duplicibz. indui mol
libz. p̄ciosis ornari. Tñ sciendū q̄ nobi
litas talū hoīm assimulat nobilitati ca
nū. Verbi gr̄a. Iste canis nobil̄ noīat̄
q̄ hz lōgos crines z lōgas aures. Sic si
mili mō tales volūt h̄e lōgas vl̄ mltas
in cūctōes i caputis. z lōgas manicas in
tunicis vt nobiles videātur. Contra q̄s
dicit metrista. **Nobil̄ ē ille quē nobi
litas suauit̄.** Et vt p̄ terea plus hono
rent. **Cōtra q̄s d̄t arif. 3. ethi. Honor ē
p̄mū virtutis.** Et h; eū d̄ arif. **Virtu
osus solus est honorād⁹.** Vñ d̄t i. 4.
eth. **Secūm uirtatē sol⁹ bon⁹ ē honoran
dus** hec quatuor iā dicta faciūt habitū
rephētibīlē. **S** **Supbia capitis et**
etiā crinū z marie i mulieribz etiā i uiris
mltū displicet dō. P̄io p̄t magnā in
gratitudiez. s; qñ volūt h̄e i loco illo cri
nes ad p̄meltā dei. vbi d̄s p̄ amoē eo
rū portauit spīneā coronā. Itē n̄ solū ē
ibi in gr̄itudo magna. s; etiā p̄tēp⁹ dei
valde em̄ deū p̄tēnūt q̄ capillos dō p̄po
nūt. cū capilli videāt̄ eē supfluitates ho
mis sic z yngues. S; heu p̄les ml̄eres
faciūt crines suos deū suū. qz h̄ ab hoīe
colit̄ q̄ p̄ ceteris diligit. qz p̄les multes
maiorē sollicitudinē h̄nt d̄ crinibz suis:
q̄ de dō. z de his q̄ p̄tinet̄ ad salutē p̄
p̄tiaz. sicut in ill̄ apparet q̄ h̄nt crines n̄
gros volūt h̄e gilfos. dū h̄nt crines pla
nos: volūt h̄e crispos. Et sic nō fecit il
la h̄rā peccatrix post p̄uersionē ad deū.
sicut h̄t **Luc. 7. Quē capillis capitis sui**
tergebat pedes dñi. In quo apparet q̄
nō int̄ctū amabat eos qñtū amāt dñe

nostre iam in mūdoyuētes Itē p̄t ml̄
triplex malum. qd̄ inde puenit cum tam
eis q̄ eoz p̄ximis d̄ facili malū proueni
at ex pulchritudine crinū. Crines enim
mulieris sunt sicut quidam laquei qui
bus fatui capiuntur. Vnde legitur **Ju
dith. 16. q̄ ip̄a colligauit cincinnos suos**
ad capiendum **Holofernē** Cincinni di
cuntur capilli depēdentes a capite ml̄ie
ris **Sicut** ei pueri laq̄os faciūt de pilis
caude eq̄ne ad captēda faues: sic diabo
lus faciūt de pilis mulieris ad captēdos
viros. **Hoc** p̄p̄dēre debent ml̄ieres
ille que discoopertis capitibz incedit vl̄
etiā sic chorisant. **Uel** etiā ille mulieres
q̄ breuīa pepla h̄nt: vt retro capilli ap
pareāt cū q̄b; heu diabolus mltas ani
mas illaqueat. **Ips̄is** etiā mulieribz no
cet pulchritudo crinū. **Accidit** em̄ eis
qñq; sicut legit̄ absolōn accidisse de ml̄
titudine pulchritudine crinū eius.
Quid at̄ ei acciderit legit̄ secūdo regum
i 8. s; q̄ caput ei⁹ quercū adhehit. sic et
illo suspēso inter celum z terrā mul⁹ aut̄
insidebat pertransit. z ueniens ioab in
fixit tres lanceas in cor ip̄ius. **Sic** pul
chritudini crinū adhehit fatua ml̄ier
qñ alicui uīro luxurioso adhehit: qui per
quercū designat. **Quere** em̄ fruct⁹ de
fert: quibz porci pascunt. z luxuriosi ope
ra faciunt. quibus infernales porci dele
ctant. **Et** ueniens diabolus infigit tres
lanceas in cor mulieris. **Prīma** lancea uī
tium supbie est. **Secunda** uīctium male
concupiscentie quo ad p̄ximū. **Ter
tia** est offensio diuina. z pena que debet̄
eis in futuro. **Item** alique mulieres ali
enos crines imponūt capiti suo. z h̄ ma
gna est p̄uersitas quia uolunt illud fa
cere ad contumeliā dei: z d̄ amnum anī
marum suarum. quod nullo modo fa
cerent p̄pter honorem dei: z salutez pro
p̄riam. **Si** iungeretur alicui mulieri p̄
penitentia q̄ haberet per noctem vnā
manum alicuius mulieris mortue: nul
lo modo uellet hoc facere. dicit̄ em̄ se

preterea amentem fieri. crines autē mulieris mortue vult habere ad caput suū in contumeliā dei. nec terretur inde. Et quandoq; etiam crines talium mulierum sic appositū nudantur in presenti in confusionem ipsarum. Unde accidit parisi quidam generali processione q̄ quedā symea cuiusdam domiēpeplum cum alijs crinib; quos deferrebat coram toto populo abstulit. et turpis depilata ad modū cornicule depositis alienis plumis nuda remāsit. Et in isto delictio hoc accidit. Unde dicitur **Esāe. 3. Decalua bit dominus verticem filiarū syon. Et Esā. xxxij. Ne qui fueratis: nōne et tu predaberis depdata fuerat domina illa mulierem mortuā crinibus. ideo merito symea eam depredauit. quia eadem mēsurā remettebatur ei.** **H** **ESU** phia q̄ exercet a mulierib; in peplis mltū displicet deo. qz peplum mulieribus debet esse materia humilitatis. **U**n sciedum q̄ ppter tres causas mulier debet habere velamē sup caput. Prima vt in hoc ostendat q̄ pūatio in ea et ab ea incepit scz ab eua. que est mater oīm viuētū. Et ideo mulieres potius deferunt velamen q̄ viri. et precipue postq̄ avirū cognite sunt. **U**n ecclī. 25. **A** muliere factum est initium peccati. et p illā omnes morimur. Secūdo mulier defert velamen sup caput suū: vt ostendat q̄ superiorē habet. s. viz suū. Quia s; apōst. i. ad Cor. xi. **N**ō est vir creatus ppter mulierē: s; mulier ppter virum suum. **U**n Arist. i. poli. dicit **D**ascul^o naturalit^{er} dignior est feia. Ergo ad hoc mulier habet velamē: vt se ream cognoscant subditas. **U**n de ambro. **I**deo mulier velamē debet habere vt scz ostēdat subiecta viro. et qz p eā pūatio incepit. **T**ertio ppter angelos mulier debet habere velamen sup caput. **B**erū. **I**n quis diuersorio. i. quis angulo reuerentiā exhibe āglo tuo nec audeas illo pūte qd̄ me pūte n̄ audeas. **U**n in quibusdam terris talis hōne

stas et pudicitia est mulierum q̄ vix audent corā pūis maritis discooperis capitibus apparere. s; etiam in quibusdā terris heu oppositum inuenitur. vbi mulieres maritare n̄ solū corā pūis discooperis capitibus chorizant. qd̄ indecū est maxime in mulieribus que scz cognite aviris. s; virginibus s; qz s; eynū de tribus signis p̄gitatis. p que p̄gites cognoscunt. scz discooperis capitibus incedē. vt p̄ in pluribus terris et regiōib;. vbi talis modus seruatur inter virgines. **Q**ueritur de illis que facies suas colorant vt peccent mortalit^{er}. **R**ūdeo q̄ sic. **E**t hoc tripliciter p̄tingit. **P**rimo mō si hoc faciūt ppter deceptōez p̄imoz scz q̄ alliciāt eos ad concupiscentias illicitas. **U**n aug^o. **N**on solū appetere: sed etiam appeti velle criminofum est. **U**n hēu p̄les tales reperitūtur que q̄uis nō lūt cōcupiscere alios: volūt tñ cōcupiscere ab alijs. et p̄terea facies suas ornant et colorāt. qd̄ tamē criminofum ē. **S**ecundo mō hoc faciūt in p̄tempū sui creatoris. **Q**uātū āt tales sic facies suas colorātes offēdāt deū potest apparē ex hoc q̄ valde videmus offēdā peritos artifices q̄n aliq̄s p̄sumit aliqd̄ meliorare in operib; eoz. **S**ic etiā est dicendū d̄ deo creatore omnīū creaturaz **U**n ambro. in hexameron. **D**eus naturā dei. si vultū naturali colore obnubilas: et exquisito robore pfundas. **I**tem tales similes erūt lucifero. qz volūt pulchriores esse q̄ deus op̄s eos creauit. q̄ tamē oīpotētia sua potuisset eos ita pulchros creasse. si cut solem in splendore suo: si sibi placuisset: et eis vtile fuisset. **E**t dū tales volūt habere exterius facies pulchras: interius sumūt facies diabolicas. cōtra illō. **E**cclēsia. iij. **N**on accipias faciem aduersus faciem tuā. **T**ertio ppter nimias cōplacētā quā aliquē habet in pingēdo colorādo facies suas. qz fm aug^o **H**oc ab hōie colit qd̄ p̄ceteris diligit. **I**n s; **Q** 2

De peccato

gnū huius tales frequētius facies suas in speculis cōsiderāt an aliqua macula sit in eis. z si parua maculā dēspēdērint in se: statim lauāt z abstergunt eam s̄ aīaz cōinquinatā multis vicijis nō cōsiderāt: nec eā mūdare z lauare student. **E**t hoc ideo fit qz plus diligūt pulchritudinē faciei q̄ anime. **S**z dñs minatur talibz se sic coloratibz q̄ in futuro denigrabūtur. **I**uxta illud Joel. ij. **O**mnēs vultus redigent in ollam: nunq̄ aliqua olla nec caldare aliq̄d sic denigrabitur sicut facies talium denigrabūtur sic morient. **U**n̄ etiā **B**ern̄. **I**n quo s̄c̄ mēbro creator magis offendit: i eo peccator grauius torquebit. **R** **S**upbia q̄ exerceat in cingulz corrigijs sericeis deauratis vel de argentatis ē multū rephensibil. **P**rimo: qz supbia taliz corrigiarū in loco humiliatōis est. **U**n̄ **D**i. ch. vi. **H**umiliatio tua in medio tui. **U**nde sicut supbia in paupere amplius displicet dō q̄ in diuite. qz paup̄ habet materiā humilitatis z quoddā rephensiuum supbie. sic plus displicet deo superbia circa ventrē. vbi tāta materia humilitatis ē q̄ displiceat in alia parte hoīs. **U**n̄ **B**ern̄. sup **D**issus ē. **N**ā magnū est ē humilem in abiectiōe. magna p̄sus z rara virtus humilitas honorata. **I**dē. **H**umilitas beate marie p̄gis oēs humiliatōnē parue creature superauit qz maiorē materiā supbiendi habuit cū fuit mater dei. **S**ic supbia ventris supbia aliorū mēbroz supat cū maiorē materiā humilitatis habeat. **I**tē cū saccus bono frumēto plenus cōpetent ligat⁹ est cū funeyn⁹ obulit: non modica fatuitas est ad ligandū saccū plenū immūdiācia querere corrigiā sericā deauratā vel de argentatā. **E**t cū ad ligandū vasayina p̄ciosa cōtinētia circuli lignei sufficiāt. patet qz multū piculosum est circulos deauratos q̄rere ad ligandū vasayēris. qd̄ abominatōez immūdiācia plenū ē. **I**tez potest ostendī magna fatuitas hoīm or

natiū se p̄ciosis corrigijs. qz corrigie ille chare cōstāt eis. z n̄ p̄sūt: nec aīe nec cor porū: imo deus in eis offendit p̄xim⁹ scādalizat ipsi etiā hoīes ex p̄oderositate grauantur: ergo illa tria sequentia cogitare deberem⁹. **M**axie tales supbi qui se cingūt talibz cingulis de argentat⁹ v̄l de auratis. **P**rimo quō christus p̄ eis cūz funibz stricte a iudeis ligatus fuit quando in monte oliueti captus fuit. **E**t quādo ad colūnā ligat⁹ z flagellatus fuit. z hoc ideo sustinuit vt hoīes a peccatorū vinculis solueret. **S**c̄dm̄ qz seipos ecōuerso vinculis peccatorū ligat. cū se sic superbe cingūt. z se diabolo tradūt sic ligatos. **U**n̄ dicē p̄nt̄ illud ps̄. **F**unes peccatorū circūplexi sunt me. **U**n̄ aug⁹. de verb̄ dñi. **P**eccatū peccato addit. fune necit cū quo liget. **T**ertio quō eoz manus z pedes in futuro ligent cū in tenebras exteriores a iusticia dei p̄scentur. **R** **S**upbia q̄ exerceat in sotularibz etiā valde rephensibilis est. **P**rimo qz fatuitas magnavidef ē querere pulchritudinem i calceis cū ad hoc calcei seu sotulares inuēti sunt. vt ipi inq̄nent. z per eos pedes ab iniquatione seruent. **S**icut nec in radicibus arborū neqz in fundamentis domoz pulchritudo solet requiri. **S**ic nec in sotularibz deberet requiri pulchritudo. **S**ecūdo. qz magna ingratitude est velle deferre supbiā i pedibus ipiūs hoīs dum christus p̄ amore eius perforari voluit pedibus suis. **T**ertio quia supbia maxime in sotularibz rostratis diabolicavidef esse adinuetio cū non inueniatur aliq̄d simile in rerū natura: nullū aīal est qd̄ i pede rostrat⁹ hēat⁹ si aliq̄ habeat i capite. **H**oīes s̄o qui nusq̄ rostrum deberent habere volunt habere in pedibus. **S**imilit̄ z stricatura in sotularibus est magne fatuitatis tum quia deus offenditur in hoc. tū quia ipi pedes ab hoc comprimunt et torquentur. **M**ulti sunt qui non recipere pro penitētia talem stricaturam pe

dum in calcis et crurum in caligis si confessor eorum eis hoc vellent iniungere. ut hoc sustinerent pro peccatis suis: et propter deum. quod tamen ipsi libenter et letanter sustinent pro diabolo. Et ergo pedes et manus talium in futuro ligabuntur. cum in tenebras exteriores proiectentur. ubi suffragiis omnium bonorum hominum in terris et sanctorum in celis priuabuntur. Quia in inferno nulla est redemptio. Unde exemplum legitur in tractatu de septemplici amore magistri Humberti. quod quidam sacerdos pro matre sua mortua multum se affligebat frequenter pro ea celebrando et etiam orando. Cum quidam die celebraret pro ea: et desideraret aliquid scire de statu eius vidit eam in spozra iuxta altare ibidem a duobus demonibus detentam et ligatam. Videbantur autem de capite eius prominere serpentes igne rantes capilli. et bufo super pectus eius circumcingens anterioribus pedibus collum eius. et igneas flammam in faciem eius spumans. et in manibus et in pedibus catene ignee quibus ligata erat. Et tunc dictum est ei. quod inutiliter oraret quia damnata esset. ideo quia mortua erat impenitens. hec autem patiebatur pro ornatu capitis et crinum et coloratione faciei. et propter denudationem pectoris et mammillarum. et propter ornatum pedum in sotularibus. et manuum in annulis et huiusmodi vanitatibus et choreis. quibus vitam suam duxerat. Unde dicitur de talibus pomposis Matthei. 22. Ligatis manibus et pedibus projicite eos in tenebras exteriores.

De damnis que confert superbus ornatus.

Superbus ornatus mulierum non confert multis. **P**rimo quod quilibet mulier superba pompose ornata peccat contra seipsum. quod decorum anime sue deturpat. et seipsum in anima mortificat. **S**ecundo malus homo est ille qui se corporaliter occidit. quod tunc qui se totaliter in anima et in corpore occidit. **A**ugustinus. **M**ors corporis necessaria est: mors anime voluntaria. **U**bi corpus mulieris peccatricis est sepulchrum anime mortue. **E**t ille qui se exterius ornant filii sunt sepulchris dealbati: qui exterius hominibus apparent speciosa: intus vero plena sunt ossibus mortuorum. **U**bi dicit Christus in euangelio Matthei. xxxij. **U**e vobis scribae et pharisaei hypocrite qui filii estis sepulchris dealbatis: qui a foris apparent hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcicia. **I**nsuper aufert ei remissionem peccatorum et orationem quam facit in ecclesia. non enim deus exaudit orationem quam facit mulier ita superbe incedens et ornata. **U**bi super illud. i. ad Timotheum. ij. **N**on in torris crinibus: sed gloriabundus habitus non impetrat. **H**ieronymus in epistola. **Q**ua fiducia erigis ad celum vultum quem cognitor non cognoscit: potius esset eis humiliter esse in domo quam superbe esse in ecclesia. **S**i aliquid mulier esset que in nullam ecclesiam tret in solemnitatibus: ipsa reputaretur habere vitam hereticam. quod ergo de ea que facit quod deterius est. **Q**uonia talis mulier remissionem peccatorum suorum consequetur que in ecclesia deum offendit ubi placare debuit. **S**ecundo talis mulier peccat contra deum. **P**rimo quod filios dei occidit pro quibus ipse mortuus est. **E**t hoc fit totiens quoties aliquem bonum hominem ad peccandum inducit ut eam illicite concupiscat. **S**ecundo cum quis alteri patri carnaliter occidit filium suum graviter offendit. quod tunc deus qui plus diligit filios suos quam pater carnalis. **S**ecundo quia sanguinem ipsius denuo effundit. quod sicut de corpore humano sano non potest abscindi membrum sanum sine effusione sanguinis: sic bonus

De peccato

homo in gratia existens nō p̄t abscondi per peccm mortale a corpore mystico ipsius christi sine mystica effusione sanguinis christi. **Unde Bern.** in sermone. **N**on tibi videtur grauiorem ab eo christo sustinere persecutioem qui suggestioe maligna exemplo pernicioso. scandali occasione ab eo peruerit animas quas redemit q̄s a iudeo qui sanguine illius fudit. **T**ertio templum eius spūale incendit. quilibet enim fidelis templum est opespiritus sancti in baptismo dedicatus. sicut dicit glo. sup illud. 1. Cor. 3. Templum dei sanctum est. quod estis vos. **Q**uia materiale templum incendit malus ē: et reputatur. incendiarius nominatur. et ad papam post denunciatōem p̄ absolutiōne mittit. quid tunc qui spūale templum eius incendit qd̄ plus oib̄ templis materialibus diligit. quia illud in suo sanguine cōsecrauit. **Ex** quo patet q̄ntū deum offendit qui huiusmodi templum incendit. **Unde ps.** Incenderunt igni sanctuarium tuū. etc. **T**ertio talis mulier nocet angelis. **P**rimo quia puat eos et ex beatam virginem et oēs sanctos gaudio quod habuerunt in cōuersione illius peccatoris. **Unde Luce. 15.** dicit. Gaudium est angelis dei sup vno peccatore penitentiam agente. **Bern.** super cantica. Gaudent angeli in cōuersione peccatorum salutem hoīm sitientes. lachryme penitentium sūt vini angelorū. **Ex** quo manifeste elicit. q̄ sicut letari sūt in cōuersione illius peccatoris: sic e cōuerso tristatur cum ad peccatum reuertit. **Unde Ambrosius.** An non angelos in gemiscere credimus: cum hō penitēs ad peccm reuertitur. ideo dicit. 1. Cor. xi. Mulier debet h̄re velamen super caput suum propter angelos sc̄z ne offendat anglos occidēdo bonos homines quos ipi custodiunt. **I**tem quia seruitū illi hōi exhibitum ab ipis angelis euacuatur. de q̄ scriptio dicit ps. Angelis suis deus mandauit de te. **I**tem quia ruina ipsorum

reparari debuit p̄ talem hoīem cōuersus a peccatis. quā reparatiōem illa mulier impedit q̄ illū ad peccandū inducit. **Ex** quibus patet q̄ talis mulier grauius offendit angelos. **Q**uarto tal mulier peccat contra p̄ximos. qz est interfectrix fratrum suorum cū hōiem quēcumqz p̄ ornatū suum ad peccandū inducit. qz oēs sumus fratres. qz oēs habemus vnu patrē et vnā matrē. s. deū et mariā. adam et euā. vnā fidem. vnu baptisimū. vnā patriā et hereditatē. s. celū. et deus requirit illas aīas a tali muliere in iudicio: et aīa ei⁹ erit p̄ aīabus illis. qz s̄m leges. q̄ occasionem damni dāt: d̄ animum dedisse videt. **U**nde dicit **Exo. xxi.** Si quis aperuerit cisternam et foderit et non operuerit eā: si ceciderit bos vel asinus in eā reddet dñs cisternę p̄cium iumentū. **U**bi dicit glo. Cisterna aperit qm̄ mulier ornat: in eā nō operat bos vel asinus cadit qm̄ occasione pulchritudinis quā mulier incaute ostendit alii quis perit. **E**t in hoc casu aīa pereuntis de manu mulieris requiritur. **Q**uinto diabolus placet talis mulier. qz diabolus vultur tali muliere tanq̄ gladio ad occidēdum filios dei. **U**nde Hier. **G**ladius igneus est sp̄s et pulchritudo mulieris. multū em̄ potēs est ad exurendū cor humanū. vñ **Prover. v. dicit.** Acuta q̄s gladius biceps **B**iceps autē gladius p̄ dicitur pulchritudo ista. qz mulierē in qua ē ledit p̄ supbiā: et ipos aspiciētes p̄ luxuriam. **I**tem p̄ dicit gladius biceps. quā qm̄z corpi et anime est occasio mortis. **I**tem diabolus vultur tali muliere tanq̄ rethi. vñ **Ecc̄i. vii.** Inueni mulierē morte amariorem. qz mors naturalis sepat aīam a corpore. sed mulier ornata sepat aīam a deo que est mors eterna. **S**ed p̄ subditur ibidē. **Q**ue laqueus venatorū est id est demonū: cū quo laqueo capiūt homines. ergo mulier ornata plena est laqueis a planta pedis vsqz ad verticē capitis. **U**nde exemplū narrat **Cesarius.** qz sacerdos quidam vidit quādam mulierem

varijs vestibus tectam. in cuius vestimē/
torum cauda quā post se trahēbat lon/
gissimam vīdit multitudinē demonum
q̄ erant nigri vt ethiopes. pui vt glires
ore cachinantes: manibus plaudētes.
et sicut pisces in sarena inclusi salrātes.

Cōspexit hec sacerdos: eā q̄ stare iussit.
p̄lm aduocauit. et demones ne fugerēt
adurauit. et vt p̄ls hoc videre posset p̄
cibus obtinuit. **V**idensq̄ mulier p̄pter
vestimentoꝝ supbiam se sic a demonibꝫ
delusam et derisui habitā: domū rediēs
vestimēta mutauit. et tā ip̄i q̄ alijs hec
visio facta est occasio humilitatis.

Superbi ornatu quādo
est peccatū mortale.

Ornatus mulierū sicut et virorum
potest esse mortale peccatum tri/
pliciter. **P**rimo p̄pter intentio
nē. quedā em̄ ornant se vt ab alijs vīris
p̄cupiscantur q̄ a vīris suis. qd̄ cōstat eē
mortale peccatū: licet nō habeant volūtā/
tem consentiendi illis q̄ eas concupiscūt.
Quia s̄m Aug⁹. nō solum appetere sed
etiam appeti velle criminofum est. **U**n
Lib. in libro de p̄punctōe. **S**i muli
er se decorauerit et ad se vīsus hoīm pro
uocauerit: extremam vīdicitam sustine
bit. **A**lte vero dicūt sicut ille mulieres q̄
sunt in matrimonio cōstitute q̄ iam se or
nant vt vīris suis placeāt et sic custodiāt
se ab alijs mulieribꝫ. s̄ mērita est iniqui
tas sibi. hoc patz qz multe mulieres or
nant se potius qm̄ p̄deunt in publicum
q̄ quādo sunt cum vīris suis in domibꝫ
suis. **I**tem quādo vīri sunt in remotis
p̄tibꝫ. et vxores talium dicūt q̄ ornāt
se p̄pter maritos p̄rios ad p̄placendū
eis. sed deus qui cognoscit corda homi
nūz scit an sic sit: qui nullo modo decipit.
Sed sciendū est s̄m sanctū **T**ho. secun
da secūde. q. clx. q̄ mulier in matrimo
nio constituta licite potest operam dare
q̄ vīro suo placeat ne p̄ eius contēptum
in adulterium labatur. **U**nde dicitur. i.
ad **A**horinth. vij. **M**ulier que nupta ē

cogitat que mūdi sunt quō placeat vīro
suo **E**t ideo si mulier conjugata ad hoc
se ornat vt vīro suo placeat hoc pot̄ sic/
ri absq̄ peccato. sic tamen q̄ nō propter
cōsuetudinē altarū mulierū cū q̄bus cō/
uersatur. nec etiam ex affectu inordina/
to p̄cedat talis ornatu. s̄ cum modera
tōe fieri debet. **S**z mulieres q̄ vīros nō
habent nec habere intendūt nō p̄nt abs
q̄ peccato appetere cōplacere vīroꝝ as/
pectibus ad cōcupiscendum. qz hoc est
eis dare incensuū peccandi. **E**t si q̄dem
hac intentōe se ornāt vt alios prouocēt
mortaliter peccant. **S**i aut̄ ex q̄dam le/
uitate seu etiam vanitate p̄pter quāda
factātam nec semp̄ est peccatum morta
le s̄ quādoq̄ veniale. **E**t eadem rō est
q̄ntum ad hoc de vīris. hec ille. **S**e
cundo cum se ornant ex supbia s̄z extol/
lendo se super alios hoīes et p̄temnēdo
alios q̄ nō habēt talē ornatū vestim̄. vñ
Innocēti. de vilitate p̄ditōis humane.
Supbus aut̄ vt magnificus videat̄ sa
tagit vestiri duplicibꝫ indui mollibꝫ p̄re
ciosis ornari. **H**oc patz quia heu multē
homines ex supbia se ornāt vt excedāt
alios in pulchritudine. vel saltem nō ex
cedant ab alijs. vel ex amore vane lau/
dis et vane glorie. vt dicat̄ q̄ ip̄i sint pul
chri et honorabiles. **N**ō est verisimile q̄
tales homines charitatem dei et proxi
mi et proprie salutis habeant. quia ver
ba vane glorie chariora habent q̄ fra
tres suos. q̄ deum. q̄ propriam salutē
q̄ etiam eternam gloriam. **T**ales em̄
multū contemnūt eternam gloriā qui cū
p̄ponūt laudem et glām hominū. **C**ha
rius em̄ habent vt pulchri dicant̄ q̄ vt
cōsequantur regnum eternum. qz **L**uce
xiiij. b. **O**mnis q̄ se exaltat humiliabit̄.
et oīs qui se humiliat exaltabit̄. **T**er
tio p̄pter nimiam complacentiā et amo
rem et sollicitudinē quam habent ad or
natum et pulchritudinē corpis. **T**an
tus em̄ p̄t esse amor ille et tāta p̄placētā
q̄ erit peccatū mortale et quasi ydolatriā:

De peccato.

vt qñ amor ille amorē dei supat. hoc em̄
ab hoīe colit qd̄ pre ceteris diligit. Hoc
bñ p̄t in illis q̄ oēm sollicitudinē appo
nūt qño corpus ornare possint. z sic tem
pus suū consumūt. **Un̄** Chrif. in libro
de punctōe cordis. Nos t̄ps vite no
stre consuminus expoliātes dñam id est
animā diuersis ꝑrutibus z adornātes
anallaz. i. corpus varijs ornatib. **Un̄**
etiā dicit **Aug⁹** de verbis apli sermone
xlij. Corpis hui⁹. i. exterioris hoīs or
namēta quāto amplius appetunt tāto
erūt maiora hoīs interioris detrimenta
quāto aut̄ minus appetuntur exteriora
hoīs ornāmēta: tanto magis pulchris
morib⁹ homo interior adornaf. **Ergo**
postponēda est nimia cōplacētia vestitū
qz p̄pter hanc solā posset hō damnari.
Un̄ exemplū scribit **Humber⁹** de sep
tuplici timore. q̄ fuit qdam nobilis do
mina in frācia q̄ reputata fuit sancta in
diebus suis cū adhuc viueret. **Que** cū
semel eēt rapta vidit quādam magnaz
comitissam que fuit ei familiaris. **Et** cū
aiam eius demones traherent ad infer
nū: ip̄a eiulādo clamabat: heu me mise
ram quia satis casta fui z abstīnēs z ele
mosynaria: nec p̄ alia re damnoz nisi p̄
ornatu vario quez nūmum dilexi et in q̄
mib⁹ hūpi nimis cōplacui: z sic euz tali or
natu corporis mei. p̄ primis meis occasio
malarū z cupiditiarū fui. z sepius mo
nita tam in sermonib⁹ q̄ in cōfessionib⁹
meis nō cessauī. **Quia** p̄pter nobilitatē
reputabā mihi talia lice. z sic disparuit.

¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**

¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**

¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**

¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**

O **R**natū corpis debent cohibere
illa quinq̄. **Prīmū** dei ordina
tio que vult vt in pñtē tpe inten
datur reformatio aiarum. qz ad hoc spe
cialiter fuit p̄mus aduentus filij dei in
mundū. In futuro vero vult vt fiat re
formatio corp̄m. z ad hoc erit sc̄ds ad
uentus. **Tūc** em̄ resurgent corpa sc̄dū
et glām suā habebūt q̄ hic sine glā fue

rūt. sed illa corpa que h̄ sup̄befuerūt ori
nata: a x̄po nō ornabunt. **Berñ.** Cum
dñs ad iudiciū venerit nō reformabit nē
si qd̄ humilitatis z abiectōis inuenerit.
Un̄ apls ad **Philip.** iij. **S**aluatorem
expectamus q̄ reformabit corp⁹ humilitatis
nostre. **Sc̄dm** est q̄ ornat⁹ iste
tunc deficiet quando magis est ncessa
rius: hoc est in morte hoīs cū deo debe
at homo p̄ntari z angelis ei⁹ cū itur⁹ sic
ad glām celestis regni. **Un̄** **Esa.** iij. In
die ista auferet dñs ornāmēta calceamē
toz z ānulos aureos z lunulas z torq̄s
et monilia z armillas z mitras. **Armi**
las vocat glosa ornāmēta brachioz. nec
solum deficiet ornatus glē: h̄ etiāz com
mutabitur in ignominia **Et** q̄ plus ha
buit de gloria: plus habebit tunc de ig
nominiā. **Un̄** **Ozee.** iij. **S**lam eoꝝ in ig
nominiā cōmutabo **Et** **Esaie.** iij. **E**rit
p̄ suauī odore fetoz: z p̄ zona funicul⁹:
p̄ crispanti crine caluiciū. p̄ fascia pecto
rali ciliciū. **Tertū** est vanitas ipsi⁹
pulchritudinis. de qua pulchritudie le
git **Prover.** vi. **F**allax glā tyana ē pul
chritudo: mulier timens deū ip̄a lauda
bitur. **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**

¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**

¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
¶ **¶** **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**

pbta interiori z exteriori in gñali.

De filiabus superbie. z pmo de iactantia.

Iactantia detestanda est. Pmo qz iactans se de bonis: gñaz dei effundet. z opera bona perdet.

Unde de. i. dicit **Eccl. 20.** Gratia autem factorum effundent. De secdo dicit. **Psalmus** in f. mone quodam. Non possum simul p. vno eodemqz opere fauore mui / di appetere z p. mui celestis glie inde acquirere.

Item greg. in moralib. **O** qm miseri sunt q affectant laudes hoim. et semet ipsis dissipant fructu laboru suoru dñqz se ostendere alienis oculis appetunt dñant qd agunt.

Secdo. qz talis fert testimoniu de seipo. q ad talem p. dici vere qd iudei dixerunt ad chm meda / cter. vt h. **Johis. 8.** Tu de teipo testi monium phibes. testimoniu tuum no est verum.

In xpo cui hoc dicebat non habebat locum hoc dictu quia veracit potuit de seipo testimoniu phibere. **O**z seipm nouit plene qd alij homies non possunt facere q seipos plene z veracit cognoscant.

Unde hylari. dicit. **Soli** deo de se credendum est. quia se solus nouit.

Sed in alijs hominibus ver est qd dicit ap. **1. cor. 13.** Non q seipm comendat. pbatus est. sed que de comendat.

Tertio qui se iactat idoli seipm facit. seipm colens. z gliam sibiipi attribuens. que deo principalit attribuenda e.

1. cor. 13. **Soli** deo honor z gloria. ps. Non nobis dñe non nobis: s. noi tuo da gloriam.

Querit vtz iactantia sit peccatu mortale: Pro quo sciendū. q seipm iactare siue laudare potest cōtingere octo modis.

Primo mo ppter bonā famā: vt scz homo possit seruare suā bonāz famā. sic se samuel laudauit postqz senuit coram filijs isrl. vt h. **1. Regū. 12.** dices ad eos.

Itaqz puer sarsum corā vobis ab adolescētia mea vsq in hanc diē. **Ecce** psto suz: loqmī d me corā dño z corā xpo eius. vtz bouē cuiusqz tulerim aut

asinū. si quēpiā calūniat suz. aut oppō si aliqū. Si de manu cuiusqz munus accepit cōtemnā illud hodie. restitua mōz vobis. Et post subdit. Testis mihi est dñs q no inuenietis in manu mea qcqz mali.

Sic simili modo cū quis inculpatus esset iniuste vel etiā timeret inculpate iniuste: in tali casu posset seipm laudare ad conseruādā famam suā: qz crudel est qui negligit famā suā. immo hō cū inculpatus iniuste: tenet defendere suā bonam famā. z se excusare z oñdere innocētiam suā. qz dicit **Prover. 22.** Melius ē nomē bonū qz diuitie mltē.

1. Th. 2. de scō victo. Non sufficit nob vita scra: nisi sit fama bona. **Unde Aug.** Duo sunt tibi necessaria. scz cōscientia z fama.

Cōscientia ppter te. z fama ppter primū.

Secdo potest quis se laudare de bonis suis propter subleuationē spet: sic se laudauit ezechias. vt habet. **Isa. 38.** vbi dicitur. Egrotauit ezechias vsq ad mortem. z introijt ad eum esaias pphz z dixit ei.

Hec dixit dñs deus. **D**ispone domui tue qz morietis tu z non viues. z conuertit ezechias faciem suam ad parietē z adorabat dñm z dixit. **O**bscuro dñe memento queso: quomodo ambulauerim corā te in pitate z in corde pfecto z quod bonū est in oculis tuis fecerit. et fleuit ezechias fletu magno. z factus est pphū dñi ad esaiam pphētā dicens. **G**loria dicit ezechie. hec dicit dominus. **A**u diu oñez tuā z vidi lachrymas tuas z ecce ego adijciam sup deos tuos. **xv.** annos. z de manu regis assyrioz eruaz te. z ciuitatē istā. Sic simili mō cum qs esset in maximis anxietatib cōstitutus sine etiā in agone mortis: z de desperatione tēptaret: tūc posset qs in tali casu bōa opa sua ad memoriā reducere ne desperaret. Et cū ecōuerso homo d elatōe z cōplacētia suūpius tēptaret: tūc peccata sua eēt reducēda sic ad memoriā. vt sic humiliaret. Huic simile legit d sancto anthonio. cui diabolus dixit. **C**ū te ex

De peccato

alta ei elatio meritis desidero. tunc tu te deprimis. **N**on te deprimere volo tunc tu te exaltas. **S**ciendum tamen quod in Augustini morte homo maxime deus hinc recursum ad divinam misericordiam. **A**mbrosius in hexamerone de divina misericordia tunc sperandum amplius est: cum pericula humana defecerint. **U**n legimus de beato **B**ernardo. Qui in merito passionis intantum confidebat. quod cum in infirmitate esset. quandoque sibi videret ante tribunal domini se presentari. **E**t quomodo sathan multa contra ipsum diceret. **R**espondit regnum celorum duplici iure dominus meus obtinet. scilicet hereditate patris. et merito passionis. **A**ltero ipse contentus. alteri mihi donat. **A**d hoc in inimicus confusus discessit. **T**ertio potest quis se laudare ad gloriam dei et edificatiorem primorum. **S**icut fecit sanctus paulus apostolus. **U**n dicitur. **1** Cor. xi. Estimo me nihil minus fecisse a magnis apostolis. **I**tem dicit in alio loco. **A**bundantius omnibus illis laboravi. **I**tem iactat se de his que passus est. **U**n dicitur. **1** Cor. xi. In labore et erumna et vigiliis multis. **I**n frigore et nuditate in mortibus frequenter. a iudeis quinquies quadragenas vna minus accepi. **T**er virgis cesus sum. semel lapidatus. ter naufragum feci. et sic de aliis periculis que ibi narrat in quibus fuit. **H**ec beatus paulus de se narrat: ut eos ad tolerantiam et operam animaret. **U**n dicitur. **1** Cor. x. co. ca. Sustineris inquit si quis in servitutem vos redigit. si quis devorat si quis in faciem vos cedit. **I**tem dicit romanis ad roma. **12**. Benedicite persequentibus vos. benedicite et nolite maledicere. **E**rgo tali intentione quam quis opera sua manifeste coram hominibus faceret. et quam quod de eisdem operibus bonis se laudaret. ut deus ex hoc honorificaret: et primus edificaret non peccaret. **U**n christus dixit in euangelio. **M**ath. **5**. Sic luceat lux vestra coram hominibus. ut videlicet. o. v. b. et glori. p. et c. **U**n Gregorius in moralibus. Actio sit in publico. intentio tamen maneat in occulto. **Q**uarto modo cum quis se iactat propter aliquem a-

ctum venialis peccati. **S**icut quando quis laudari vult eo quod venialiter in laude delectetur. **V**erbi gratia: ut cum quis se iactat de aliquo pro quo quod non est contra caritatem dei neque proximi tali intentione: ut sic bonus socius estimetur. et non est. et hoc est veniale peccatum. **Q**uinto modo propter lucrum temporale et ex avaricia solent aliqui se laudare ut mercatores alii qui se ipsos commendant. et sic proximos suos in emendo et vendendo decipere intendunt. vel etiam ut alii hypocrite qui se commendant propter lucrum. **S**ciendum quod quam malus homo qui ostendit se bonum et non est: et sic recipit aliam quam elemosinam cum tamen non indiget: tenetur restituere in foro conscientie pauperibus. vel ut mechanici faciunt: qui ultra modum suos labores et sua opera extollunt et commendant et labores et opera aliorum reprehendunt et vituperant. qui nihil valeant: quibus etiam quandoque meliora sunt. quod constat esse contra charitatem proximi. **Q**uia alijs facit quod non vult sibi fieri. scilicet artes et opera aliorum vilipendendo. et tales graviter peccant. quod hoc non procedit ex charitate: sed ex invidia. **U**n dicitur. **A**ristoteles. **1**. in topicis. **I**nvidiosus est qui contristatur de prosperitate bonorum. **I**dem dicitur. **1**. **R**hetorica. **S**illis sibi invidet. si in hoc quo siles sunt vni excedit alium. vni figulus odit figulum. **S**exto cum quis se iactat in maleficijs suis. et tunc tale est peccatum quod est illud peccatum de quo se iactat. scilicet mortale vel veniale. **V**erbi gratia sic cum quis se iactat de peccatione mulierum vel de tactu illicito. vel etiam de actu luxurie. vel etiam de superbia. vel de concupiscentia quam habuit in chorisando et sic de alijs. **Q**uia multum reprehensibile est et nocivum sic se de peccatis iactare. **U**n dicitur Gregorius in moralibus. **S**unt nonnulli qui nunquam desistent quod faciunt: sed etiam laudare et defendere non desistunt. **E**t nunquam cum defenditur culpa geminat. **U**n dicitur auctoritas. **D**upliciter peccat qui se de crimine iactat. **S**ciendum quod tam ille qui laudat alium in peccato mortali ipsum in peccato peccat

do q̄ ille qui laudez q̄rit in tali peccato
ambo grauit peccat. **Uñ** aug. sup ps
Duo sūt genera psecutor. s. vituperatū
z adulatū. **S**ed plus persequit lingua
adulatoris q̄ manus psequentis **I**dez
Adulatū lingueligat hoies in peccat
Delectat em ea facere in q̄bus nō soluz
metuit reprehensor: sed etiā laudat opa
tor. **S**ed heu iam impletur illud dictū
ps. **L**audat peccator in desideriis suis
zē. **Q**uia supbia noiatur hōestas. auaricia
puidencia. astutia prudentia z sic
de alijs. **S**ed q̄ sic laudant decipiunt.
Unde esa. 3. **P**opule meus qui te bea/
tum dicunt: ipsi te decipiunt. **E**rgo nō
debemus nos iactanter laudare in ma/
licijs nostris. nec gaudere de iniquitati/
bus nostris. de quibus dolendum est.
nec velle honorari in his. in q̄b merito
deberemus verecūdari corā deo z omni
bus hominib. **Uñ** **B**erū. **Q**uid est
magis puerum q̄ letari cū malefeceris
z in rebus pessimis exultare. **S**epti
mo cum quis se false z mendacit iactat
sicut heu sepius contingit q̄ multi se ia/
ctant de his que nō sunt vera. z sic mē/
tendo querūt vanaz gloriā. **T**ūc fm
Hermānū de schilditz. **Q**ñ verba tal
iactantie sunt in materia falsa: tunc pōt
esse mortale peccatuzyl veniale: sicut ea
falsitas est de qua se iactat: vel mendaci
um de q̄ gloriā q̄rit in bonis opib suis.
Octauo cū q̄s se iactat z laudē q̄rit in
suis opib hōis. **T**ūc fz her. d schilditz
Qñ p talem iactatiā querit gloriā quā
pferit honori diuino vel sue salutē vel di/
lectioni pximi tunc sic est peccm mortale
Sed tamen si quis se iactat de aliq̄bus
z in eis gloriā querit. non tamen illā pre
fert honori diuino vel sue salutē vel dilectōni
pximi: etiā si inanem gloriā q̄rat. p̄t eē
veniale. **E**t d hac materia loq̄tur etiāz
mḡ in cōpēdio theologice p̄itar. dices
Si laus q̄rit p opa virtutū. h̄ ē duplicit.
Qyl appetit laudis p̄iū ḡit opū virtutuz
tā q̄ incidēs. sicut p̄tingit i cātu z p̄dica

tōe q̄nq. z tūc euentale **U**ñ laus eētis
pncipalit p̄stitur opū virtutū z opanti. ita
q̄ ibi p̄stituat finē vltimū. z sic ē mortale
q̄ tūc inhēt eivt finē vltio: q̄ aliq̄ possēt
dānari cū hōis opib suis. s. q̄ p̄rio z p̄n
cipalit z finalit itēderēt laudē hūanam
quā p̄ponerēt dō z p̄p̄saluti. **E**xēplū i
euāge. d phariseo. **L**u. 18. q̄ decias de
dit. z duos dies i heb dō ada ieiunauit:
z tū cū his p̄meruit ifernū q̄ de his ho
nis opib se iactauit. z i eis dēvanā gliaz
q̄siuit. **S**ciēdū etz q̄ hō possēt amittere
mercedē suā si se iactat d hōis opib suis
is. etz si mortalit n̄ peccat **H**ec ille. **E**r
go p̄ictōsū ē: z malū valde aliq̄ se iacta
re z laudari velle i hōis opib suis. **Uñ**
Isidor. d sumo bono. **Q**ui h̄ de bono
laudari appetit spem p̄dit z gliaz merce
dis i futuro n̄ recipiet. **I**te **C**hriso. sup
Matth. **D** insipies qd tibi p̄dest ista
laudatio post mortē. s. vbi etz n̄ laudat.
Ite nō solū cauē debem. ne hōa n̄ra ia
ctant pferam. h̄ etiā prudentē cauere de
bem. ne in elatōe mētis nos d hōis no
stris iactem. **Uñ** legit exēplū. **Q**uidā
frat religiosus in qdā monasterio erat.
q̄ sepi. excessit in mltiloq̄. q̄ semel in p̄
sentia abbat. sui loq̄bat de nō sibi comy
missis. **C**ui abbas fertose dixit **F**rat ta
ceruade sua silētū tuū. **I**n q̄b h̄bis il
le frat cōpūct. ē. z iuit ad cellam suāz et
amō tacuit: q̄ n̄ loq̄bat nisi int̄rogaret
In quo silentio p̄fecit ab intra in mēte:
q̄ deus sibi reuelationes sanctas manē
festauit. **F**uit aut heremita in silua non
longe a monasterio **A**d quē iuit abbas
ad p̄curā dū sibi cuz sacramento eucha
ristie. q̄ infirmus erat heremita ille. z sū
psit abbas secū illū frēm qui sic silētium
seruabat. **E**t cū irent in via: quidam la
tro audiens nolam cū sacramento: assoy
ciauit se eis z iuit cū eis ad domuz herē
mite. z māsit in ianua stans foris. q̄ rea
putauit se indignū esse q̄ intraret ad tā
sanctū viz. z q̄n heremita tā debebat su
mere sacramētum: tūc dixit latro **D** de

De peccato

si talis eam quis tu es. Et heremita hec audiens in elatōe mētis dixit: hoc libēter deberes velle. Tunc ille frater cepit amare flē: et tōdebat peccatū suū. Sed post quā abbas et frater ille redierūt ad domū tūc latro securus est eos a lōge. et dixit. Deus propicius esto mihi peccatori. et sic in tali feruenti contritione cucurrit pater abbatē. et in tali veloci cursu cecidit tā grauius q̄ immediate mortuus est: tūc frater ille risit in iubilatiōe cordis sui: tūc abbas ammirabat de illo fratre. Et post quā ad claustrū venerūt quesitū ab eo. cur fleuisset quando illum sanctū hoīem vidisset cōicare. et iam risisset cū illū latronē in peccatis suis mori cōspexisset. Tunc frater ille dixit abbati. Audiūsti ne pater verba latronis: q̄ dixit. vrinaz esse me tal' qual' tu es. et heremita in elatōe mētis rōdit. h' libent' deberes velle: et pater talē elatōez dānabit si sic moriet'. Sed ille latro q̄ securus ē nos voluit rōdit: peccata sua. et ex tali feruenti contritiōe mortuus est et deus indulget sibi oīa peccata sua. et est filius et heres regni celestis q̄ contritiō sua tanta fuit: q̄ deleuit penā et culpaz. ergo risit tā et gauisus sum de magna misericordia dei. Unde Cassiodorus. sup illud. ps. Ad dñm cū tribularer. Dñs nescit differe quē cōpuncto corde sibi senserit supplicare. Item gregorius. i. registro. Illū quez cōspicis delicta fletu delere. in cōspectu deitatis nō dubites misericordiā consequi. Quia nullum peccatorē reuersū spernit qui peccatores redimere venit. Ergo summe cauēdū est ab elatōe mētis in bonis opib'. Unde Bernardus. in tractatu de septē donis. Multo melius est esse peccatorem humilem. q̄ iustum arrogantem. Quod a dño apte ostēdit vbi publicanus et phariseus in exemplū ducunt.

De inobediētia. **R** Inobediētia est secūda filia superbie. et nascit' et venit de superbia quod patet. q̄ superbus nō vult se inclinare ad obediendū et ad exequen-

dum superioris p̄ceptum ne in eo inferior videat'. Sed ar inobediētia ē malū viciū et detestandū. hoc patet s̄m guil. lugdō: in sūma viciōz. Primo q̄ illud viciū multiplicat' et grauius legit' puniūt eē in scriptura. Sed p̄ in p̄mis parentib' qui p̄pter illud peccatū electi sūt de paradiso. Si illi qui t̄az erāt in paradiso electi sūt de paradiso terrestri p̄pter inobediētiā. quō credūt se ingressuros paradysum celestem q̄ inobedientes sūt. Item punitū ē illud peccatū in vxore Loth. q̄ p̄pter inobediētiā versa est in statuā salis Gen. xix. Item punitum est illud peccatū in saul. in hoc q̄ p̄pter illud peccatū electus est de regno. Unde i. regū. iij. Dixit samuel p̄ ha ad saul. p̄ eo q̄ abiecasti sermonē dñi: abiecit te dñs: ne sis rex. Item p̄pter inobediētiā in tātā miseriā positi sumus et p̄pter eā oēs mortū adiudicati sumus. Unde gregorius. Ad h' hō in paradiso positus erat vt sic se ad p̄ditoris sui obediētiā viciū charitatis astringer. et ad celestes patriā angelorū q̄ sine morte carnis trāssiret. Sic nāq̄ immortalis cōdidus fuit: vt si nō peccasset: etiam mori nō potuisset. Item p̄pter inobediētiā humanū genus multiplices miseriā sustinet scz famem. sitim. frigus. et estus. et dolores et infirmitates et tribulatiōes. et sic de alijs q̄ oīa humanū genus non sustinisset si deo obediens fuisset. Unde gregorius. Vbi nulla aduersitas: vbi nulla dominat' iniquitas. Ergo oēs miserie p̄ntis vite quasi quedā flagella sūt: q̄bus dñs inobediētiā hoīs punit. et ad obediētiā excitat. Unde inobedientes hoīes duriores asinis sūt. q̄ illi flagellis et a culcis obediūt. Secūdo potest valedere ad detestatiōem huius peccati magnitudo remedij quo indiguit illud peccatum ad sui curatiōem. Oportuit ei vt si lius dei fieret obediēs vsq̄ ad mortem: vt peccatum inobediētiē sanaret Bernardus. Ex cōsideratiōe remedij: periculi nostri estimo q̄ntitatem. In veritate potest

deberem? timere inobedientiaz q̄ mor-
tem exēplo filij dei. de quo Bern. dicit
Demētorē frēs christus ne pderz obe-
dientia p̄didit vitā. **T**ertio scz ad de-
testandaz inobedientia potest valere h̄ q̄
inobedientia reddit hoīem maledictuz
Un̄ Deutro. 27. **M**aledict⁹ qui nō p-
manet in s̄monibz legis huius. nec eos
ope p̄ficiat. **E**t Eccl. 41. **E**levob viri i-
p̄i qui dereliquistis legem altissimi **E**t
si nati fueritis in maledictione nascem̄
z si mortui fueritis i maledictioe erit ps
vestra. ps. **M**aledicti q̄ declināt a mā-
datis tuis. **Q**uarto p̄orvale ad dere-
stationē huius peccati hoc q̄ inobediē-
tes socij demonū sūt. **I**nter oēs creatu-
ras non inveniuntur nisi due que non
obediunt deo. scz demones et malī ho-
mines **U**nde Job. 18. **H**abitent in ta-
bernaculo eius socij eius. immo viden-
tur diabolo attinere inobediētes: sicut
obediētes dñs reputat sibi attinere. vñ
Matth. 12. **Q**uicumq; fecerit volunta-
tem patris mei qui in celis est: ip̄e meus
frater z soror z mater est. **E**rgo studē
debemus obediēciam exēplo xpi qui di-
cit. **J**oh. vi. **D**escēdi d̄ celo. nō vt faciā
voluntatem meam: sed voluntatē ei⁹ q̄
misit me. **Q**uerit vtz inobediētia sit
peccatū mortale: **R**espōdeo s̄m **T**ho.
sc̄da sc̄de. q. cv. q̄ sic. nā inobediētia cō-
trariat̄ charitati dei. q̄ exigit vt eius p̄-
ceptis obediā. **I**n preceptis aut̄ diuis
p̄tinetur q̄ superioribz obediatur **U**n̄
Roma. 13. **Q**ui potestati resistit dei or-
dinationi resistit. **I**tem contrariat̄ vile-
ctioni p̄ximi in quantum superiori sub-
trahit obedientiam quaz ei debet. **S**c̄i-
endū q̄ **H**ermann⁹ de schildirz sub ali-
is v̄bis respōdit ad p̄dicam questionē
dicens. **I**nobediētia est q̄ dā repugnā-
tia ad voluntatem superioris v̄l transgres-
sio statuti dei v̄l prelati. **S**i ergo illa re-
pugnantia quaz habet subiectus ad vo-
luntatem superioris: puta dei v̄l prela-
ti sit in his in quibz subditus necessario

tenetur superiori obtemporare. tunc vo-
catur preuaricatio v̄l rebellio. z quādo
scienter z cū deliberatione fit est morta-
tale p̄c̄m valde graue quasi quedā ido-
latria. **U**nde dicit p̄mo regū. 15. **Q**ua-
si p̄c̄m ariolandi est repugnare. z quasi
sc̄l⁹ idolatrie nolle acquiescē. **S**i tñ illa
repugnātia nō esset in his in quibz subie-
ctus necessario h̄z obtēperare. v̄l etiaz si
esset aīo indeliberato. v̄l si p̄cederet ex
p̄babili ignorātia: posset esse q̄nq; veni-
ale. q̄nq; sine p̄c̄o **V**erbi gr̄a. **S**ubdi-
tus q̄n repugnet p̄cepto p̄lati male p̄-
cipiēt⁹ v̄l se opponēt malevite sue eo mō-
do deberet corā suo sup̄iori. **E**t sic etiā
dicēdū videt̄ de transgressionē statuti v̄l
canonū v̄l alicui⁹ regule v̄l statuti p̄lati:
si tale statutū v̄l mādatū teneat s̄m sim-
plici iussione: p̄t eē veniale p̄c̄m nisi ta-
lis trāsgressio essz que p̄ se mala esset. v̄l
etiā indifferent fieret ex p̄emptu.

Que contentione. **S**
Ontentōez vitare debem⁹. **P**ri-
mo qz est p̄c̄m diabolicū. vñ d̄
Aug⁹. **N**ihil simili⁹ ē actibz de-
monū q̄ litigare. vñ suum diaboli non
dei se ostendit q̄ libenter litigat. ij. ad ti-
mo. ij. **S**eruū aut̄ dñi nō oportet litigāē
h̄ mansuetū esse. **D**iscordiā faciēs z cur-
p̄tio litigās n̄ solū ē s̄m d̄ diaboli h̄ ex̄si-
li⁹ diaboli. **U**n̄ greg⁹. in pasto. **S**i dei
vocant̄ filij q̄ pacē faciūt. p̄culdubio sūt
filij sathane q̄ eā p̄fūdūt. **S**c̄iēdū tñ q̄
q̄uis cū om̄ibz hoībus debeam⁹ habē
pacē tamen specialius cū quatuor gene-
ribz hoīm non est litigādū. **P**riō cur-
potentibz. vñ d̄ Eccl. 8. **N**ō litiges cū
homine potente: ne forte incidās in ma-
nibus eius. z cum hoīe locuplete: ne for-
te contra te constituat litem tibi. **M**ul-
tos em̄ p̄didit auz z argentū. **S**c̄do cū
homine linguato scz qui est multoz ver-
borum. **U**nde Eccl. 8. **N**on litiges cū
homine linguato: neq; struas in ignem
ip̄ius ligna. **E**t cum homine iracundo
non facies rixam. **T**ertio cū vroē p̄ria

De peccato

Ex quo em aliquis litem inceperit habere cum propria uxore: non habebit requiem neque in presentibus, neque in futuro. puer. v. Tecta psillaria et mulier litigiosa comparatur. Qui in domo perstilante est: quando vult declinare stillicidium in vno loco inuenit illud in alio: ita quod non inuenit ibi quietem: sicut in vxore: quietem non inueniunt ex quo incipiunt esse litigiosi: et valde male est eis. Primo quarum ad corpus. quibus uis enim magnas diuitias habeant tamen sunt tristes. et cum gaudio non possunt vivere: quod sibi mutuo inuident. Unde puerbi. i. 7. Melior est buccella panis sicca cum gaudio: quam plena domus vitrimis cum iurgio. Secundo quarum ad animam. quod tales in ministerio discordantes multa peccata mortalia inter se committunt in periculo animarum suarum. scilicet maledicendo. blasphemando. seinuicem percutiendo. et sibi ipsi malum operando. Et hoc totum fit ex instinctu diaboli qui cum talibus moratur. Quia si aut illi qui sunt simul pacifici et concordantes habent deum secum morantem. Unde Mat. i. 8. Ubi duo vel tres fuerint congregati in nomine meo: in medio eorum ego sum. sic discordantes habent diabolum secum morantem: qui ad tales discordias eos instigat. Quarto non est litigandum de re que homines non molestat. Unde Eccl. xi. De illa re que te non molestat ne certaueris. Contra hoc faciunt qui omnia expedire uolunt. et tales sibi ipsi faciunt inquietudinem mentis et impedimentum profectus sui. Contemptio secundum Hermam. de schilditz est in pugnatione veritatis cum perfidia clamor. et ut sic semper est mortale peccatum. quia repugnat veritati et paci que est effectus charitatis: imo sine qua charitas haberi non potest. Quia secundum Augustinum in libro pastoralium. Superbia parit dissentionem. charitatem uincit. Et hoc est quod contentiosus per sacros canones prohibetur ordinari. ut. xli. di. c. i. Quod non fieret: nisi contentio esset peccatum mortale. Si tamen aliquis impugnaret falsitatem. vel defenderet ve-

ritatem cum inordinato clamore: possit esse uentale peccatum: nisi forsitan esset tanta inordinatio quod esset magnum de hoc scandalum tunc quando quis posset in hoc committi peccatum mortale maxime quando impugnatione falsitatis vel defensionis ueritatis non pertinet ad conseruationem fidei uel ueritatis uite. Si autem pertineret ad aliquod istorum non credo quod faciliter posset ex hoc quis incidere peccatum mortale.

De ipocrisi.

Ipocrisis est peccatum valde detestabile. Primo quod hypocrita est symea diaboli uolens imitari filios dei: et quod filii dei faciunt ad suum deum: ipse facit ad suum iugulationem. sicut de quodam symea refertur quod dicitur quidam enutriebat. Juxta quem in periculo quidam pauper sutor preparauit calceos. Et quando incidit corium ad calceos: tunc symea ex opposito in domo sui domini obstruabat eum. et quando surrexit. et cultellus de manu posuit: tunc cito accurrit: et etiam corium sibi prescidit. uolens facere sicut a sutoze uidetur. Et sic destruxit pauperem corium. quod ille pauper diuitem sepe conuersus fuit. que ipse non curauit. Tunc uenit accepit sutor nouaculum ad manum: et rasit sibi barbam sub collo suo et gutture. quod cernens symea et per recessum suum aduenit. et cultellum recepit: et sic sibi facere uoluit. et sic seipsum occidit. Sic hypocrite faciunt sibi ad perniciem quod boni sibi faciunt ad salutem. Secundo potest ualere ad detestabilem huius peccati pena quam scriptura ipsis minatur. Et uia pena est quod non quando uidebit faciem dei nisi conuertantur. Unde Job. i. 3. Non uenit in conspectu eius ois hypocrita. nec mirum quod deus non sit ante conspectum hypocrite. Oia ei opera sua facta sunt ab hominibus uideat. hoc est uinum quod multum placet deo quod homo cor suum et interiorum suum sepe erigat ad deum. Unde super illud psalmi. Firmabo super te oculos meos dicit glossa in persona domini. Non auferam oculos meos a te. quod tu semper leuas oculos tuos

ad me. **T**ertio modo possunt valere ad detestacionem huius peccati maledictiones multiplices quas dominus ihesus super hypocritas prouocauit. Unde **Matth. xxiii** **V**obis scribez pharisei et hypocrite qui clauditis regnum celorum ante homines, non enim intratis, nec introeuntes suntis intrae. **Item.** **V**obis scribez pharisei et hypocrite qui comeditis domos viduarum in oratione longa. **Item.** **V**obis scribe et pharisei et hypocrite qui similes estis sepulchris dealbatis, et sic dealbis pluribus maledictionibus que in euangelis inueniuntur. **Sed** quereres: quare dominus ita persequatur hypocritas. **R**espondeo secundum **Guil. lugd.** quod deo: quia ipsi sunt peccatores simulantes se ex dei parte, et sunt ex parte diaboli, videlicet enim amici et sunt inimici: et deo multum possunt nocere ecclesie dei. **U**nde heretici per hypocrisim homines decipiunt. **E**t antichristus qui caput erit malorum per hypocrisim homines decipiet.

De speciebus hypocrisis.

Equit de speciebus hypocrisis, et secundum **Guil. lugd.** potest distingui in tres species hypocrisis. **P**rima est quando aliquis coram hominibus simulat se obedire deo: et in occulto non timet deum offendere. **E**t in illa prima specie bonitas tamen apparet in exterioribus operibus. **S**ecunda species est quando in aperto et in occulto bona opera facit, ut sanctus ab hominibus videtur. **E**t in illa specie bonitas ostendit in occultis et in apertis: sed non in intentione. **C**ontra quod dicit **Greg.** in moralibus **O**mnis bonum quod agimus per intentionem semper ad celestia leuemus. **T**ertia species est cum aliquis minoribus hypocrisim relinquit: ut in maiori et subtiliori permaneat, ut cum aliquis requirit an teiunct. dicit deus scit, ut dicatur hypocrisis non esse. **E**t in ista specie non prenditur bonitas intentionis. **I**n prima multum occultat diabolus. **I**n secunda magis. **I**n tertia maxime.

Hypocrisis quando est peccatum mortale.

Queritur quomodo modis hypocrisis fit et quando sit mortale et quando non est. **R**espondeo quod hypocrisis fit multis modis. **P**rimo quando quis ostendit sanctitatem, quam neque habet: nec hinc curat. **E**t tamen ut sanctus reputetur. **S**icut secundum **Thomam** secunda secunda. quod est peccatum mortale. quia nullus totaliter puatur sanctitate nisi per peccatum mortale. **U**nde dicit **Aug.** super psalmum 63. **S**imulata equitas non est equitas: sed duplex iniquitas. **E**x hoc patet quod in hypocrisis tali est duplex peccatum. scilicet iniquitas, quod occulte iniqui et mali sunt, et falsitas: quod fingunt et mentiuntur se esse sanctos et non sanctos. **U**nde hieronimus in epistola. **D**uplicis peccati reus es non habere quod credideris, et quod non habueris simulare. **U**nde etiam. 12. quod. 1. in capitulo. **N**olo. dicit quod hypocrisis uiuat corporalis mortuus tamen est spiritualis. **S**ecundo si sanctitate ostendit, ut falsam doctrinam scilicet heresim seminare possit: talis peccat mortaliter et facit deum et salutem proximi, et talis simulatio sanctitatis est contra hereticis, quia heretici mentem teiunant: et genuflectiones longas faciunt ut sic homines decipiant: et suis falsis doctrinis credant. **T**ertio si ostendit sanctitatem propter reuerentiam possit sibi ecclesiasticam dignitatem acquirere ad quam tamen indignus est talis, etiam si uult deum offendere. **U**nde **Bernardus** super **Matth.** dicit. **O** frater quies hominibus posse desidero: toties deum meum offendo, prope credo et bene sapio quod deus sunt. **U**nde **aug.** in libro de doctrina christi. **C**um homo illi qui naturaliter sunt sibi pares hoc est hominibus, dum autem affectat intolerabilem quidem superbiam est. **Q**uarto: si ostendit sanctitatem ut iniuste acquirat quecumque bona temporalia, in quibus finem constituit. **S**icut secundum **Bernardum** de schilditz est peccatum mortale. **Q**uod etiam sic patet. **Q**uis talis non querit sibi honorem et ecclesiasticam dignitatem ut ambitiosi, nec querit falsam doctrinam seminare ut heretici. **E**t tamen querit temporalium sub am congregare, ideo auarus est et auarus nihil est scelestius. **U**nde **aug.** **A**uarus antequam lucret: seipsum perdit, et antequam aliquid capiat capis. **U**nde etiam **Chrysostomus** super

*Simulata loba
sanctitatis est
iniquitas mortalis*

De peccato

Sath. Qui peccante fuerit presentibus com-
pedibus stringit et futuris. Quinto si
quis ostendit sanctitatem sicam et in ipsa fi-
ctio delectatur cum alias nullum malum preter-
dit. de quo dicitur Aristoteles. 3. eth. q. talis ma-
gis videtur vanus quam malus. Tunc secundum her-
de schilditz potest esse peccatum veniale Sexto
si quis simulat sanctitatem quam libenter ha-
beret: credo quod non peccet mortaliter:

Septimo: si quis simulat sanctitatem
occultando suum peccatum ne alij scan-
dalizent. et secundum thomam. secunda secunde. potest fieri lauda-
biliter: ut aliquis occultet peccatum suum: ne
alij ex hoc scandalizent. quod verum homines pro quibus
fit scandalum. Octavo cum quis ad hono-
rez deest proximorum edificatio simulat san-
ctitatem. ut quando aliquis bonus religiosus ma-
ioris compositionem ostendit coram extraneis ut
ipsi magis edificent: iste non peccat sed me-
retur. Unde Sath. 5. Sic luceat lux
vestra coram hominibus: ut videant opera vestra bo-
na et gloriose. **D**e pertinacia.

Pertinacia etiam est filia superbie
quod videndum est quomodo sit peccatum
mortale. Rudeo secundum richardum
pertinacia nihil est nisi cum in nostra senten-
tia persistit aliorum imprudens persistimus.
Hoc autem secundum herde schilditz potest contingi
duplex. Primo in defensione peccati vel er-
roris. et si talis error sit peccatum mortale: non
est dubium quod pertinacia hoc defendens sit
mortale peccatum Secundo quod sit pertinacia in
lendo alios vincere. quod sicut dicitur Isidorus
in libro 4. ethico. pertinax dicitur eo quod in pro-
posito suo usque ad victoriam perseueret. Unde
potest pertinacia spiritus esse peccatum mortale ex genere
suo. sed sententia tamen in quod vincere vellet potest
esse non mala vel vere similis et tunc potest
esse sine peccato mortali. Si enim bona esset sen-
tentia vel certa: tunc non esset pertinacia: sed perseue-
rantia. Si autem dubia sit non falsa vel verisimilis:
sed sententias tamen aliorum imprudens per-
sistere in eavictiosum est.

De discordia. Discordia opponit concordie que a
charitate causatur. Discordia autem

est peccatum in quantum homini concordie contraria
Potest autem ipsa discordia tolli per discordiam
duplex. Uno modo per se scilicet quando scienter et ex
intentione aliquis dissentit a bono divino vel
a bono proximi in quo tenet sentire. hoc
est peccatum mortale ex suo genere propter contrarietatem
erat ad charitatem. Unde dicitur Bernardus. Sic
in pace factus est locus domini: sic in discordia
locus fieri diabolo manifestum est. Diabo-
lo autem non fit locus. nisi per mortale peccatum
Alio modo per accensum potest tolli discordia Unde
cum intentione aliquorum est ad aliquod bonum quod
pertinet ad honorem vel ad utilitatem proximi.
et in hoc fixi sunt quod uterque bene intendit: et
potest concurrere plura media ad hoc bonum per
sequendum. ut videtur illo estimat hoc medium
melius. vel habere vitam. Aliud autem aliud medium
et aliam vitam. et tunc discordia est propter intentionem
onem est per accensum. quod ambo ad bonum finem
intendunt: et non est peccatum. quia
non repugnat caritati. quod diversitas opti-
morum non dissolvit charitatem directe:

Scandali tamen quod discordia quandoque est de
peccato in ipso quod discordat cum alius vult
vere bonum cui alter scienter resistit. et cum
hoc male intendit. Quandoque autem ex peccato utri-
usque: puta cum uterque dissentit a bono al-
terius. uterque inordinate diligit bonum
proprium.

De presumptioe novitatum. aa
Resumptio novitatum est etiam si-
lia inanis glorie. et oritur ex superbia
quod iste qui vult honorem ab hominibus
invenit modum novum et singularem et rarum:
in quo homines potest mirari. Verbi gratia
sicut in cantando. in choroizando. in vestitu
in superbe incedendo. et sic de alijs. Que-
ritur utrum presumptio novitatum sit peccatum
mortale? Rudeo secundum Hermannum de
schilditz: quod presumptio novitatum potest esse in
indebita presumptioe et usurpatioe aliquorum
quod sunt in vestitu. vel in ornatu. vel in choro-
rizando vel fraudem primo faciendo. et
sic de alijs. Et quando talia ascendunt ad
punitiam. et ad malum exemplum in moribus
bonis sunt magna peccata mortalia. Sic

qui inueniunt modos novos incidendi in vestibus: tam viris q̄s feminis unde carnales concupiscentie ad peccata carnalia amplius puocent: sicut q̄ femine vadant nimis discoopre: sicut vsq̄ ad mamillas. 2 viri vsq̄ ad nates. 2 multa huiusmodi p̄ que multi grauitate solent peccare. **S**ilr in religione qui contra regulas 2 statuta sui ordinis inuenirent nouitates ad viuendum dissolute. in habitu vel in cessu. vel nimis delicate i victu. possent nonnunq̄ peccare mortaliter. **E**t tanto grauius quanto plurib; sc̄dalum perhiberent tales nouitates per eos inuenire. 2 aperient viā liberius delinquendi 2 statuta vel consuetudines laudabiles sui ordiis trāsgrediendi. **S**i tñ aliq̄s presumat solū inuenire aliq̄s nouitates ex curiositate q̄ fm senō sūt illicitate vel p̄nitiose. licet presumptuose ad hoc tendat. vt huiusmodi nouitates inueniat: nullas tamen veller inuenire fm se illicitas vel fm sepniciōsas vel quouis mō tendentes cōtra charitatē dei vel p̄ximī. tñc huiusmodi p̄sumptio potest esse peccatū veniale. 2 q̄nq̄ sine peccato. **S**ciendū q̄ si vnus nouā virtutes possit inuenire vel nouū laudabile exercitiū. vel nouum modū seruendi deo vel benefaciendi: ille particeps oīm bonoz illoz fieret. que sūt p̄ posteros vsq̄ ad nouissimū diem. **E**t post mortē in gl̄ia in celo augmēta retur sibi gaudiuz accidentale p̄pter bonū exemplū 2 laudabilez doctrinā quā reliq̄t in posteros. **U**ndē **C**esari⁹ Quātis exemplū vere humilitatis 2 p̄fecte caritatis ostēderis. cū tantis 2 p̄ tāz eter/na p̄mia possideb;. **U**n̄ et; **A**ris. 5. eth. **O**ptim⁹ est ille q̄ non vititur bonitate ad se soluz; s; etiā ad alios. **S**ic ecōuerso. si q̄s p̄bet proximis suis malū exempluz; vt si q̄s inuenit nouas 2 malas inuentiones vñ aliq̄ recipiūt occasione peccandi. tñc talis erit particeps omnium malozum q̄ sūt p̄ posteros 2 sua pena accidentāl; si sic moriē sp̄ in inferno augmētabitur

quorūq̄ eū in hoc peccato q̄d inuenit et alios informauit secuti fuerūt: eozū oīm reus erit. vñ **G**reg⁹. in mora. **T**ot moribus q̄s dignus est q̄t exēpla prauitatis in posteros reliq̄t. **E**t hec de filiabus inanis glorie dicta sufficiant.

Quomodo supbia occultat se sub specie virtutum:

Supbia fm **H**erici de firmaria q̄nq̄ se sub tripliā specie virtutum occultat bb **C**Primo sub sp̄ zeli: aliozū dicta 2 facta temere reph̄dēdo. tales in se p̄fidētes tāq̄ iusti ceteros asp̄nant more pharizei q̄ facta publicani redarguit. 2 seipm̄ false iudicauit. **Q**uia tales sic clamorose aliozū facta repellētes sepius hoc credūt agere ex amore libere veritatis. cū tñ hoc realiter faciāt ex tumore supbie 2 p̄sumptiois asserētes frequēt⁹ se ad hoc cogi ex amore veri. cū ad hoc tñ cogant solo rē core odij. p̄pter hoc cuilib; homini multū est necessariū q̄ istā occultatōem diligenter aduertat. **R**emediū p̄ q̄d reph̄dētionē temerariā poteris euitare est q̄ hō zelū iusticie habeat secū. 2 in omni facto q̄d reph̄dēdū est in alto p̄mo p̄sideret an ad hoc teneat 2 moueatur ad hoc ex charitate vel nō. **S**i sic: cōsideret an seq̄tur utilitas quā intendit. 2 cū hoc inuenit seruet modū correctionis fraterne traditū a x̄po **M**ath. xvij. **S**i peccauerit in te frat tuus 2c. **Q**uia mod⁹ fraterne correctōis cadit sub p̄cepto vt magni doctores dicūt **S**edō supbia se occultat sub falsa sp̄ sp̄ualis p̄fectus p̄tmi. 2 frequēter euenit in illis q̄ p̄ salute aliozū aliq̄ bona opa in publico faciunt: vñ ipsos laudari contingit. **Q**d euidenter beato **B**ernardo euenit q̄ scripsit de se q̄ quādoq̄ in sua publica p̄dicatione et doctrina p̄ honore diuino sincerit̄ inchoata quedā elatio p̄prie 2 placentiē se immiscuit quā statim vt p̄pendit viriliter repulit dicēs. p̄pter te nō incepti nec propter te dimittam **R**emediū p̄ quod

P S

De peccato

elationem proprie complacentie euitare poteris sicut Augustinus est. ut cum homo laudatur de suis bonis actibus: de illa laude non gaudeat propter se: puta ratione proprie complacentie: sed solum gaudeat de hoc propter utilitatem ex eius bonis primo provenientem. Et quod homo de seipso ingemiscat et doleat: et sibi ipse hoc displiceat quod alijs placet et ab alijs laudatur et studeat quod ab illa laude expressim amoveatur. et quod tamen laude quod opus quod laudatur totaliter in deum referat. **Bernardus.** Quid mihi de victoria laudem ascitibo: cum mea virtute non triumpho. Item diligenter debet inquirere in sequitur primus bona facta sua vituperat an ipse de hoc doleat propter peccatum proprium et non propter seipsum. Item an plerumque doleat si aliquis magis iustus de factis suis melioribus amplius vituperaret. Et si hoc inuenierit verisimiliter estimare poterit quod elationem proprie complacentie perfecte edomauerit. Tertio superbia se occultat sub specie humilitatis et singularis sanctitatis. Quod sicut Augustinus maxime apparet in his qui de mundi contemptu et de sordiditate vestibus in seipso gloriantur. Et ista exultatio superbie tanto est periculosior quanto se ipse religionis et sanctitatis decipit. ut dicit Augustinus. Et tales in seipso quicquid de suis bonis actibus intus complacent sibi quod ex propria eorum complacentia totaliter absorbent. Unde sic sibi placentes deo multum displicent. ut dicit sanctus Augustinus. Cuius exemplo quod dammō silevi de accidisse sancto anthonio. Quia sibi quadam vice incidit quod nullum monachorum raro tempore in heremo sicut ipse deo seruisset. Ex quo etiam se existabat certioris superiorem. propter quem lapsum diuinitus statim sibi dictum est: alius esse in heremo se meliorem. Insinuans sibi de paulo prior heremita. quem accedente iussus est. Cuius vitam cum contemplantur fuisset: pro nihilo amplius suam vitam estimabat. Remedium ad expellendum superbiā. quod se sub specie humilitatis et sanctitatis occultat in hoc consistit quod homo cogitet quod nihil

potest ex seipso sine gratia dei. et quod nihil estimet omne bonum pro eum factum respectu eius quod facere debuisset: dicens se iuxta doctrinam christi seruū inutilem et indignum. **Recogitet etiam quod ex se nihil habet nisi peccatum et quod se timeat sibi aliquid deesse de his quod pertinent ad necessitatem et ad augmentum salutis sue. et quicquid diligenter ista recordari voluerit: proculdubio omnem superbiā a corde suo eliminabit.**

Sex remedia contra omnem superbiā et Remedia generalia contra omnem superbiā sunt sex. Primum est: consideratio vite sanctorum preteritorum quorum comparatio et omnis perfectio nostra imperfectio videtur. Cuius enim consideramus humilitatem beate virginis. austeritatem beati Iohannis baptiste. puritatem Iohannis euangeliste. largitatem beati Martini. et sic de alijs. tunc videmus manifeste quod vita nostra sit quod si nihil respectu sanctorum precedentium. unde Gregorius. Qui vitam precedentium respicit quod in se gemere debeat sublimi cognoscit.

Secundum remedium est videre defectuosos homines. scilicet homines pauperes. cecos. claudos. leprosos. et sic de alijs. quod quilibet nostrum quantumcumque sanus et fortis: adhuc poterit fieri talis si deus permittet. hoc se cogitandum est nobis. ut sic per talem considerationem humiliemur. Tertium remedium est consideratio vilis seruitutis in qua homo est si ipse est superbus. quod est seruus diaboli. Unde Iob. xli. Ipse enim est rex super omnes filios superbie. Et sicut quilibet rex habet regnare super suos subditos: sic et diabolus super superbos. Item sicut humiles sunt filii dei: qui dabit eis regnum pro hereditate patris. Sicut dicit Lucas. xii. Nolite timere pro illis grex quod complacuit patri vestro dare vobis regnum. Sic et superbi sunt filii diaboli qui dabit eis infernum et eternum supplicium. Unde Augustinus in epistola. Quod superbiuolens. filium esse diaboli non dubites. Quartum est consideratio vilitatis proprii corporis. Primo quomodo puer de vili materia concipitur. et in utero matris nutrit. **Se**

De inuidia

cūdo: quō in p̄nti vita est homovas ster
 corum. **Uñ** Mich. vi. **H**umilitatio
 in medio tui est. **Q**uod patz. qz om̄ia q̄
 exeunt de corpe humano tam ab homi/
 nabilia sunt q̄ generāt nausēā ipsi hoī.
Quicum est exemplum humilitatis
 xp̄i. quia remediū tumoris ē humilitas
 xp̄i. **E**rubescat homo esse supbus. quia
 humil' fact' est de'. **I**ntolerabil' em̄ est
 illa supbia q̄ miles sedeat sup scammuz
 cū rex sedeat iuxta eū sup terram. **Ber/
 nardus** Solus est magister vere humi/
 litatis xp̄s. qui z humilitatem p̄bo do/
 cuit. **Matth. xi.** **D**iscite a me quia mie/
 sum z humilis corde. **E**t insup opemō/
 strauit se vsqz ad mortē exprobratissimā
 inclinādo. **E**t p̄ hoc tantū se humiliatū
 quantū se humiliare potuit. qz cū domi/
 naret angelis immortalibz: dignatus ē
 seruire mortalibz. mori p̄ mortalibus. z
 etiā occidi pro mortalibus **Aug.** **Q**ue
 supbia sanari p̄t. si humilitate dei non
 sanatur. **S**extum remediū est con/
 sideratio illius districti iudicij: quod spe/
 ciat' erit ad humiliandum supbos. vbi
 dñs abūdāter retribuet facientibz sup/
 biam. **Esai. ij.** **D**ies dñi sup omnē su/
 pbium z arrogātem. **Uñ** **Esai. xxvij.**
Pedibz conculcabitur corona superbie
Et nō solum supbus humiliabit in fu/
 turo: sed etiā quādoqz humiliat' in p̄sen/
 ti vita. **U**nde legitur exemplū. q̄ q̄daz
 aduocatus diues z potens p̄pter nimi/
 am supbiam noluit hoībus pauperibz
 loqui: q̄ iusto dei iudicio postmodū isir/
 matus dixit se esse cecū. z sic se sub scā/
 no locauit. vel se sub lecto abscondit. **E**t
 quādo req̄situs fuit ab amicis vel cog/
 natis suis. cur hoc faceret. **R**espondit
 qz cecus sum. z ad modū cecū operor
Et quando monitus fuit ob salutē ani/
 me sue de p̄ceptione sacramentorum. sp̄
 respōdit: cecus sum. z sic miserabiliter
 sine omni contritōe z confessione. z sine
 sacramentis obiit. quia s̄m dictū ch̄isti
Qui se exaltat humiliabitur.

Quando videndū est de inui/
 dia. que s̄m **Grego.** ideo ex su/
 pbia nascitur. qz supbus inui/
 det q̄ ali' sibi coequat. **E**t d'
 inuidia hic dicēdo p̄mo ponemus ea q̄
 possunt valere ad detestatiōem hui' pec/
 cati. **S**ecōdo quō sit p̄ctm̄ veniale vel mor/
 tale. **T**ertio rangemus aliqd de specie
 bus eius. **Q**uarto quō se occultat sub/
 tripli' sp̄e virtutū. **Q**uinto remedia con/
 tra illud viciū. **¶** **Q**uantiū ad p̄/
 mū sciendū. q̄ inuidia s̄m **Aug.** est do/
 lor aliene felicitatis. **E**t d'z ab inuidēdo
 qz scz nō p̄t videre bona alioz. **J**ohes
 aut' damascen'. li. ij. ca. xiiij. dicit. **O**m/
 nis iuidia est tristitia de alienis bonis.
Ad detestatiōem vero huius viciū s̄m
Suil. lugdunēn. p̄mo facit hoc. q̄ hoc
 viciū est peccatū in sp̄m̄ sanctū s̄m vnaz
 acceptōem. quia est contra bonitatē des/
 que sp̄m̄ sancto appropatur. z sic oē pec/
 catum quod ex certa malicia puenit. est
 peccatum in sp̄m̄ sanctum. **U**ñ inuidia
 cum sit ex certa malicia: peccatum est in
 sp̄m̄ sanctum. **S**ic ergo manifestū est q̄
 iuidia est valde magnū peccatū. **¶** **S**e/
 cūdo facit ad detestatiōem huius viciū
 hoc q̄ ip̄m est oppositum charitati. **U**ñ
 sicut charitas excellentissima est fructū.
 sic iuidia pessimū viciū erit. **P**etior em̄ ē
 inuidia q̄ auaricia. **A**uarus em̄ etsi nō
 vult p̄municare bona sua. tamē vult q̄
 ali' ea cōmunicēt. **I**nuidus vō nō vult
 p̄municare bona sua. nec vult q̄ ali' ea
 cōmunicet. immo inuidus est petior om̄s
 creatura. vñ **Greg.** sup **Gen.** **I**ndiciū
 maxime diuine bonitatis est: q̄ quelibz
 res cogitur dare seip̄am. **A**b hac liber/
 tate d'egenerat inuidus diuidens se a do/
 et a creaturis. socians se diabolo qui bo/
 nis om̄ibus iuidet. **¶** **T**ertio facit ad
 detestatiōem huius p̄cti. q̄ hoc viciū pu/
 re z totum malum est. **A**lia em̄ p̄ctā ba